

PANDËSHKUESHMËRIA

OPINIONI PUBLIK MBI KUPTIMIN, ARSYET DHE ROLIN E INSTITUCIONEVE

Hulumtim Kombëtar

Gjetjet Kryesore

Ekipi i Autorëve - IDRA

Auron Pasha
Blerta Selenica
Ivi Rexhepi

Ekipi i Koordinatorëve të Sondazhit

Esjona Kryemadhi
Fatjola Gora
Fjorinda Lazi

Ekipi i Analistëve të të dhënave

Edmond Çera
Lorena Zajmi
Pjerina Dodbiba

Viti i Publikimit - 2017

© Instituti Për Kërkime Dhe Alternativa Zhvillimi - IDRA

Instituti Për Kërkime Dhe Alternativa Zhvillimi - IDRA

IDRA është një institut jo fitim prurës, jo qeveritar i krijuar nga një grup studiuesish me eksperiencë në vitin 2000. IDRA promovon vlerat e lirisë dhe demokracisë, ekonomisë së tregut të lirë, dhe shoqërisë civile, dhe është vazhdimisht në shërbim të demokratizimit të shoqërisë shqiptare dhe procesit të integritimit në Bashkimin European.

Misioni i IDRA-s është që të shërbejë si një institut që siguron ekspertizë si dhe një urë efektive ndërmjet komunitetit dhe institucioneve, duke qenë i vëmendshëm ndaj problemeve me të cilat ballafaqohet shoqëria shqiptare dhe duke rritur bashkëpunimin dhe dialogun jopartiak, etik, dhe profesional.

SHËNIM

Ky studim është përgatitur nga Instituti për Kërkime dhe Alternativa Zhvillimi (IDRA) me mbështetjen e Fondacionit të Shoqërisë së Hapur për Shqipërinë, Soros. Mendimet dhe pikëpamjet e shprehura në këtë studim janë të autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht mendimet e Fondacionit Soros.

Përmbajtja

1.	Përmbledhje Ekzekutive.....	4
1.1	Objektivat e Hulumtimit.....	9
1.2	Konteksti i Hulumtimit.....	10
1.3	Metodologjia e Hulumtimit.....	14
2.	Gjetjet kryesore – Kampioni i popullatës së përgjithshme.....	17
2.1	Informacion i Përgjithshëm.....	17
2.2	Burimet e informacionit dhe Aktivizimi qytetar.....	19
2.3	Pandëshkueshmëria – Fenomeni dhe Përhapja.....	27
2.4	Opinionit dhe Perceptimi mbi Pandëshkueshmërinë.....	30
2.5	Indeksi i Pandëshkueshmërisë.....	33
2.6	Besimi tek Institucionet.....	39
2.7	Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – GJYQËSORI.....	41
2.8	Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – POLICIA E SHTETIT.....	46
2.9	Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – PROKURORIA E PËRGJITHSHME.....	48
2.10	Vlerësimi i Performancës së Institucioneve.....	50
3.	Gjetjet Kryesore - Kampioni i të Rinjve.....	51
3.1	Informacion i Përgjithshëm.....	51
3.2	Fenomeni i Pandëshkueshmërisë.....	52
3.3	Perceptimi i Pandëshkueshmërisë.....	53
3.4	Indeksi i Besimit në Institucione.....	54

Përmbledhje Ekzekutive

Problematikat kryesore në Shqipëri duket se po tërheqin gjithmonë e më shumë vëmendjen e shqiptarëve gjatë viteve të fundit. Fokusi kryesor mbeten çështjet politike, sociale si dhe ekonomike, ku mbi 71% e të anketuarve deklarojnë të jenë të paktën *deri diku të interesuar* (43%), si dhe *shumë të interesuar* (28%) për këto çështje. Megjithëse rritja e interesit të publikut të gjerë rreth problematikave në Shqipëri ka qenë graduale gjatë dy viteve të fundit, është e rëndësishme të përmendet që interesi specifikisht i femrave ka pësuar një rritje të konsiderueshme (+4% *shumë të interesuara* dhe +5% *deri diku të interesuara*), ndërkohë që numri i femrave që deklaruan se nuk janë aspak të interesuara ndaj këtyre çështjeve ka rënë në 18% (nga 26% në vitin 2014).

Ekonomia dhe Korrupsioni / Keqqeverisja figurojnë sërish si dy dimensionet më problematike në Shqipëri, por me një rënie të lehtë përsa i përket frekuencës së natyrës së tyre problematike. *Ekonomia* vazhdon të jetë problem kryesor me të cilin përballen Shqiptarët, por me zbutje të lehtë (-7%) në radarin e tyre të problemeve, krahasuar me dy vite më parë. Ngjashëm edhe në rastin e *Korrupsionit dhe Keqqeverisjes* i cili gjithashtu duket se është zbutur me 5%, krahasuar me vitin 2014. Ndërkohë publiku ka shtuar një pjesë të vëmendjes në problematika të konsideruara si më dytësore në të kaluarën, si *Shëndetësia* (69% *shumë problem*), *Arsimi* (60% *shumë problem*) dhe *Ndotja e Mjedisit* (59% *shumë problem*).

Megjithëse “Televizioni” rezulton sërish si burimi kryesor i informacionit lidhur me lajmet, “Interneti” dhe më në veçanti “Rrjetet Sociale” po kthehen në një medium të rëndësishëm informimi për publikun shqiptar. Një numër i konsiderueshëm të anketuarish deklarojnë se tashmë përdorin *Internetin* dhe më specifikisht faqet e agjencive të lajmeve (44%) si dhe *Rrjetet Sociale* (56%) për tu informuar. Ndërkohë ndryshe nga viti 2014, *Biseda me Familje, Të Afërm* për tu informuar rreth lajmeve ka një rënie tepër të konsiderueshme nga 44%, në më pak se 1% në vitin 2016, një indikator që tregon se interneti dhe rrjetet sociale janë kthyer në një qasje të drejtpërdrejtë drejt informacionit, duke paraprirë kështu, dimensionin e kontaktit ndërnjerëzor.

Media vazhdon të qëndrojë aktori më i suksesshëm përsa i përket hetimit dhe raportimit të shkeljeve të ligjit, nga zyrtarët e lartë në Shqipëri. Media shihet si kanali i parë i hetimit ose raportimit të shkeljeve, dhe ndiqet me një frekuencë më të ulët, nga Policia e Shtetit, ose vetë Qytetarët, të dyja dimensionet që funksionojnë në mënyrë më dytësore në këtë aspekt. Bazuar në opinionin e publikut të gjerë, shoqëria civile, megjithëse ende brenda një frekuence të ulët, duket se është bërë më e efektshme përsa i përket hetim-raportimit të shkeljeve të zyrtarëve të lartë, krahasuar me dy vite më parë (26% sot, krahasuar me 20% në vitin 2014).

Media ende konsiderohet se bën një punë të mirë, përse i përket raportimit të shkeljeve të ligjit nga persona me pushtet, pavarësisht se shpesh e sheh veten si të kufizuar nga interesa politike dhe ekonomike të cilat e pengojnë në këtë aspekt. Sipas të anketuarve me rritjen e presionit ndaj Medias ditët e sotshme, si nga zyrtarët e lartë, ashtu dhe nga persona të implikuar në interesa politike dhe ekonomike, po bëhet gjithmonë edhe më e vështirë që ato të vijojnë me punën e tyre investigative, si dhe të mbajnë një qasje përgjithësisht kritike ndaj qeverisë. Kjo është edhe më e evidente duke marrë parasysh që mbi 78% të publikut të gjerë (krahasuar me 70% në vitin 2014) mendojnë se Mediat pranë qeverisë në Shqipëri janë përgjithësisht më të privilegjuara nga kjo e fundit, duke marrë kështu favore të ndryshme ekonomike dhe politike gjatë aktivitetit të tyre.

Shumë pak të anketuar deklarojnë të kenë kryer aktivitete të ndryshme përse i përket denoncimit të shkeljeve të ligjit, abuzimeve, ose ndonjë shpërdorimi detyre të mundshëm, si gjatë 12 muajve të fundit, ashtu edhe më herët. Pavarësisht frekuencës së ulët të dukurisë, *pjesëmarrja në protesta apo marshime* figuron si mënyra më e pëlqyer për të reaguar ndaj një shkeljeje ligji, abuzimi ose shpërdorimi detyre, ndërkohë aktiviteti ka qenë minimal për të gjitha format e tjera të reagimit qytetar. Sidoqoftë, të pyetur hipotetikisht, rreth 1 në 2 të intervistuar deklarojnë se janë të gatshëm të bëjnë diçka të tillë në të ardhmen, sidomos në rastin e kontaktimit në mënyre direkte të një zyrtari publik të çdo niveli të qeverisë (51%), ose telefonimit të një programi televiziv / shkrimit në gazetë ose revistë ose dërgimit të një mesazhi te ndonjë media apo zyrtari (49% për të dyja rastet).

Pavarësisht formës ose mënyrës së përdorur, afërsisht 1 në 5 të anketuar (19%) deklarojnë të kenë denoncuar një shkelje ligji, abuzim ose shpërdorim detyre, një shifër e cila duket se ka pësuar dhe një rënie të lehtë, krahasuar me studimin e vitit 2014, ku 22% e të anketuarve deklarorin që kishin reaguar ndaj fenomenit në fjalë. Megjithëse rënia është e vogël, ajo mbetet një tregues i qartë i mungesës së besimit të qytetarëve lidhur me ndryshimet pozitive që mund të sjelli reagimi ndaj shkeljeve dhe sjelljeve abuzive të zyrtarëve, ashtu si dhe fenomenit të ndëshkueshmërisë në përgjithësi.

PANDËSHKUESHMËRIA

Fenomeni i pandëshkueshmërisë lidhet ngushtësisht me konceptin e ligjit, moszbatimin e tij në plan të parë, mosfunksionimin e sistemit të drejtësisë në plan të dytë, si dhe korrupsionit, si një lehtësues i kushteve për prevalencën e fenomenit. Pak pjesëmarrës mendojnë se ligjet mungojnë, ose cilësia e tyre është e dobët (21%). Ligjet sipas të anketuarve, ekzistojnë, janë përgjithësisht të sakta, por nuk zbatohen, për faj të korrupsionit (*sipas 96% faktori kryesor i përhapjes së fenomenit*) i cili e bën të pamundur funksionimin e sistemit të drejtësisë në vend. Mbi 70% e të anketuarve

mendojnë gjithashtu se fenomeni i pandëshkueshmërisë është *Shumë i Përhapur* në Shqipëri, ndjekur nga 26% që mendojnë se ky fenomen është *Deri Diku i Përhapur*, një indikator i pastër i unanimitetit të perceptimit të popullit shqiptar rreth këtij fenomeni.

Ndërkohë një rritje e lehtë vërehet edhe te pushteti ekonomik dhe politik i shkelësve, krahasuar me 2 vite më parë, tregues që pandëshkueshmëria jo vetëm nuk është ulur, por sot është edhe më e vështirë për ta luftuar atë.

Ligji në Shqipëri, vazhdon të veprojë ndryshe për qytetarët e thjeshtë dhe ndryshe për zyrtarët e lartë. Kontrasti midis asaj çfarë mendojnë qytetarët përsa i përket mundësisë që ata vetë të ndëshkohen për shkelje ligjore dhe asaj që ata mendojnë se ndodh me një zyrtar të lartë për të njëjtat shkelje, vazhdon të jetë i konsiderueshëm. Të vendosur përpara disa skenarëve hipotetikë për shkelje të ndryshme ligjore, të anketuarit kanë dhënë përgjigje se sa mundësi ka që ata të kapen dhe të ndëshkohen për to. Indeksi i Pandëshkueshmërisë Personale shënon 70 pikë në shkallën 0 deri në 100, kurse Indeksi i Pandëshkueshmërisë së Zyrtarëve të Lartë shënon vetëm 29 pikë, në po të njëjtën shkallë dhe për të njëjtat shkelje. Krahasuar me studimin e vitit 2014, mundësia për tu ndëshkuar për shkelje ligjore është rritur si për qytetarët (+8 pikë), ashtu edhe për zyrtarët e lartë (+4 pikë).

Një mesatare e përgjithshme prej 48 pikësh është arritur në bazë të opinionit të publikut të gjërë, shumë afër vijës së mesme të ndëshkueshmërisë, përkthyer ndryshe edhe si “për çdo shkelje, zakonisht hapet një hetim, por nuk arrin në konkluzion”. Të anketuarit u përgjigjën për 10 skenarët që synonin të masnin nivelin e tolerancës përsa i përket shkeljeve të ndryshme dhe perceptimin lidhur me nivelin e ndëshkueshmërisë / pandëshkueshmërisë së këtyre shkeljeve (në rastin kur informacioni merret nga Media dhe bëhet publik). Pothuajse asnjë skenar nuk ka tejkaluar vijën e mesme të ndëshkimit dhe diferencat midis skenarëve të ndryshme janë përgjithësisht jo të konsiderueshme, krahasuar me vitin 2014. Ndërkohë ndryshe nga skenarët e tjerë, rasti i “Akuzave për krime në parlament”, arriti të shëmontë 69 pikë në shkallën prej 100 pikësh. Sipas opinionit publik, në rastin e akuzave për krime në parlament, është e mundshme që përgjegjësi kësaj here të kapet dhe dënohet, sipas ligjit, një rezultat shumë ndryshe, krahasuar me dy vite më parë, ku i njëjti dimension figuronte me vetëm 26 pikë. Ky është një tregues që procedimet e disa parlamentarëve gjatë dy viteve të fundit, kanë ndikuar pozitivisht në opinionin e publikut.

BESIMI TEK INSTITUCIONET & VLERËSIMI I PERFORMANCËS

Në mënyrë të ngjashme me studimin e vitit 2014, indeksi i besimit në institucione vazhdon të mbetet në nivele tepër të ulëta. *Policia e Shtetit* sërish figuron si institucioni për të cilin publiku shqiptar ka nivelin më të lartë të besimit, duke shënuar 52 pikë (nga 100) dhe duke qenë i vetmi institucion i cili kalon vijën e mesme të shkallës së besimit.

Besimi në institucionet shqiptare duket se është në rënie krahasuar me studimin e vitit 2014, me një humbje prej 4 pikësh në mesataren e besimit. Pavarësisht intensitetit, rënia vërehet në të gjitha institucionet e vlerësuara nga publiku, por me një fokus të veçantë në rastin e “Parlamentit” (27 pikë, krahasuar me 34 në vitin 2014) si dhe “Qeverisë” (35 pikë, krahasuar me 42 në vitin 2014). “Gjyqësori” vazhdon të mbetet institucioni në të cilin publiku ka më pak besim (24 pikë).

Publiku i gjerë tregohet pesimist, gjatë vlerësimit të punës së gjyqësorit, gjatë vitit të fundit. Më shumë se 1 në 3 të anketuar (37%) zgjedhin të jenë neutralë (si pasojë e mungesës së përvojës për të dhënë një vlerësim specifik), ndërkohë që rreth 40% zgjedhin të përgjigjen negativisht duke e vlerësuar atë si “Këq” (20%) ose “Shumë Këq” (20%). Gjithashtu, kur vlerësohet paanshmëria e gjyqtarëve gjatë dhënies së drejtësisë, vetëm 11% e publikut mendon se gjyqtarët janë të drejtë, ndërkohë që shumica dërrmuese e të anketuarve (87%) deklarojnë se gjyqtarët nuk janë të paanshëm, por të influencuar gjatë dhënies së drejtësisë. Duke u bazuar edhe në disa pohime shtesë mbi sistemin e drejtësisë në vend, për të cilat të anketuarit dhanë përgjigje, e parë në tërësi, duket se problemi real gjatë dhënies së drejtësisë, qëndron më së shumti te faktori njerëzor (gjyqtarët) dhe jo aq shumë në faktorë teknikë, si ligjet ekzistuese.

Populli shqiptar duket se është mesatarisht i informuar rreth reformës në drejtësi. Informacioni që publiku i gjerë ka rreth reformës në drejtësi, të sapo miratuar në Shqipëri, duket se ndodhet në nivele mesatare, me 2.6 pikë, në një shkallë me një maksimum prej 5 pikësh.

Pritshmëritë e shqiptarëve lidhur me zbatimin e reformës në drejtësi janë të dyzuara. Duke marrë parasysh aprovimin me konsensus të paketës së ndryshimeve kushtetuese, afërsisht 42% e të anketuarve shprehen optimistë për zbatimin e reformës në drejtësi, ndërkohë që po aq (41%), deklarojnë që reforma nuk do të zbatohet gjithsesi.

Publiku i gjerë shpreh pesimizëm, edhe përsa i përket ligjit për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve, me më shumë se 2 në 3 të anketuar, të cilët deklarojnë se ky ligj nuk do jetë aspak i suksesshëm (27%) ose deri diku jo i suksesshëm (37%).

Shqiptarët përgjithësisht nuk mendojnë se rritja e rrogës së gjyqtarëve dhe prokurorëve do ndikojë në uljen e korrupsionit brenda sistemit të drejtësisë. Më shumë se 2 në 3 të anketuar (72%) shprehen kundër rritjes së rrogës së gjyqtarëve dhe prokurorëve, si një ndër masat e propozuara për të luftuar korrupsionin brenda sistemit të drejtësisë.

Të anketuarit zgjedhin të vlerësojnë pozitivisht punën e Policisë së Shtetit, por përgjithësisht mendojnë se ligji nuk zbatohet njësoj për të gjithë, nga ky institucion në punën e tyre të përditshme. Policia në Shqipëri, konsiderohet nën presionin e pushteteve ekonomike dhe politike, të cilat ndikojnë si në performancë, ashtu dhe në uljen e besimit të publikut ndaj këtij institucioni. Më shumë se gjysma e të anketuarve

gjithashtu pajtohen me pohime si rasti ku policia e shtetit konsiderohet përgjithësisht me mangësi lidhur me trajnimin e efektivëve dhe informacionit që këta të fundit kanë rreth legjislacionit, mungesës së paanshmërisë në të gjitha rastet e kryerjes së detyrës, madje shpesh duke u parë edhe si nje instance e korruptuar. Ky është një tregues që edhe institucioni publik që figuron si më i vlerësuar përsa i përket dimensionit të besimit, ka një mori problemesh të brendshme si dhe të jashtme, që e bëjnë të vështirë ushtrimin e detyrës dhe kompetencave, sipas standardit të kërkuar.

Publiku i gjerë e vlerëson më së shumti negativisht punën e prokurorisë së përgjithshme gjatë vitit të fundit (22% Keq dhe 18% Shumë Keq) ose zgjedhin të mos bëjnë një vlerësim specifik, duke deklaruar “As Mirë, As Keq” (35%), që vjen si pasojë e mungesës së informacionit, ose përvojës direkte me punën e prokurorisë. Të anketuarit gjithashtu shprehen në një masë të madhe (87%) shumë të qartë se ligji nuk zbatohet njësoj për të gjithë, nga ky institucion.

TË RINJTË: PËRVOJA DHE PERCEPTIME

Të rinjtë figurojnë po aq të interesuar sa pjesa tjetër e kampionit për çështjet politike, sociale apo ekonomike në vend, por intensiteti i nivelit të interesit është relativisht më i ulët. Të rinjtë gjithashtu rendisin çështjet problematike me të cilat Shqipëria përballlet sot në mënyrë të ngjashme me pjesën tjetër të kampionit (Ekonomia, Korrupsioni / Keqqeverisja), por me një intensitet më të ulët, përsa i përket shkallës së problematikës. Ndërkohë dimensionin e arsimit (me të cilin rinia përballlet aktualisht në mënyrë direkte) duket se vlerësohet si dimensionin e tretë më problematik për ta, me afërsisht 65% të të rinjve që e konsiderojnë atë “Shumë Problem”.

Fenomeni i pandëshkueshmërisë për të rinjtë, ngjashëm me pjesën tjetër të kampionit lidhet ngushtësisht me konceptin e ligjit, dhe fenomenin e korrupsionit i cili çon drejt moszbatimit të ligjit dhe mosfunksionimit të sistemit të drejtësisë. Kur korrupsioni prevalon në instanca si ato të Gjyqësorit, Prokurorisë ose Policisë, kthehet në facilituesin kryesor të fenomenit të pandëshkueshmërisë. Shumë ngjashëm me pjesën tjetër të kampionit, të rinjtë nuk mendojnë se pandëshkueshmëria ekziston si pasojë e mungesës së ligjeve, ose cilësisë së dobët të tyre. Sipas tyre, pandëshkueshmëria mbështetet plotësisht te faktori human, e implikuar në rastet specifike.

Të rinjtë gjithashtu afirmojnë përhapjen e fenomenit të pandëshkueshmërisë, por me një intensitet më të ulët krahasuar me të rriturit. Ky është një tregues, që nëse krahasohet me gjetjet e tjera të studimit ofron portretin e një rinie, e cila i njeh problemet e vendit, është e aftë të vlerësojë përgjegjësit, por reagon më butë ndaj tyre, krahasuar me të anketuarit e rritur (25 vjeç e sipër).

Të pyetur mbi perceptimin e pandëshkueshmërisë, në mënyrë të ngjashme me kampionin e publikut të gjërë u evidentua gjithashtu edhe në kampionin e

të rinjve një disnivel i theksuar midis mundësisë që ata kanë për tu ndëshkuar personalisht krahasuar me mundësinë për ndëshkim të një zyrtari të lartë. Indeksi i pandëshkueshmërisë personale për të rinjtë shënon 67 pikë, ndërkohë që sipas perceptimit të tyre mundësia që një zyrtar i lartë të dënohet për po të njëjtat shkelje qëndron në nivelin e 30 pikëve, në po këtë indeks.

Besimi i të rinjve në institucionet shqiptare qëndron në nivele të ulëta, nën vijën mesatare të besimit, por një më frekuenca lehtësisht më të lartë, krahasuar me besimin e të rriturve (mbi 25 vjeç) në po këto institucione. Policia e Shtetit figuron sërish si institucioni me nivelin më të lartë të besimit (55 pikë), ndërkohë Parlamenti (29 pikë), Gjyqësori, ILDKP dhe Prefekti (30 pikë), KQZ (32 pikë) dhe Prokuroria (35 pikë) janë ndër institucionet më pak të besuara.

Duke krahasuar rezultatet me studimin e vitit 2014, duket se ka një rënie të lehtë të vlerësimit të institucioneve të Prokurorisë, Gjyqësorit, si dhe Policisë së Shtetit, jo vetëm nga publiku i gjerë, por edhe nga kampioni specifik i të rinjve. Ndryshimet ndër vite janë më të vogla në vlerësimet e gjyqësorit dhe prokurorisë (*vlerësimi vazhdon të mbetet i ulët për të dyja institucionet*), ndërkohë në rastin e Policisë megjithëse gjithsej ka një rënie të lehtë në totalin e vlerësimeve pozitive për këtë institucion, sot ka më shumë të rinj që i japin vlerësimin *shumë mirë*, punës së përditshme të policisë së shtetit.

1.1 Objektivat e Hulumtimit

Qëllimi i valës së dytë të studimit mbi “Pandëshkueshmërinë - Perceptime dhe Eksperienca të Qytetarëve Shqiptarë”, i financuar nga Fondacioni Soros në Shqipëri, është të krahasojë ndryshimet e perceptimeve të qytetarëve përsa i përket fenomenit në vend, si rrjedhojë e reformave të ndërmarra nga qeveria, apo edhe zhvillime social-politike në vend në këtë periudhë.

Ashtu si në valën e parë të studimit në 2014, studimi këtë vit, synon të hulumtojë përmes një sondazhi përfaqësues kombëtar, shkallën e perceptimit të fenomenit të “Pandëshkueshmërisë”, kuptimin e këtij fenomeni nga popullsia e gjerë, ndikimin e institucioneve të ndryshme në përhapjen apo ndalimin e këtij fenomeni dhe faktorët (kulturorë, social apo ekonomik) që ndikojnë në ekzistencën e këtij fenomeni.

Vala e dytë për studimin e pandëshkueshmërisë merr një rëndësi edhe më të veçantë nëse konsiderojmë diskutimin aktual mbi reformën në sistemin në drejtësi në Shqipëri. Ndërhyrja e planifikuar për reformimin e sistemit të drejtësisë, mund të sjellë ndryshime të konsiderueshme në perceptimet e qytetarëve shqiptarë mbi pandëshkueshmërinë në vend, si dhe për rolin apo performancën e institucioneve të ndryshme shtetërore në këtë aspekt. Për këtë arsye, si risi në valën e dytë të studimit, jepet një fokus specifik (përmes disa pyetjeve të veçanta) tek pritshmëritë e qytetarëve shqiptarë nga reformimi i sistemit të drejtësisë përsa i përket luftës ndaj pandëshkueshmërisë.

Më specifikisht projekti do të:

- 1) Vlerësojë progresin apo regresin e fenomenit të pandëshkueshmërisë në Shqipëri bazuar në perceptimin e qytetarëve krahasuar me 2014, duke përdorur instrumentet/indiktorët e krijuar gjatë valës së I-rë.
- 2) Vlerësojë besimin në institucione dhe nivelin e korrupsionit të perceptuar dhe të hasur nga popullsia bazuar në indekset
- 3) Hulumtojë nivelin e “tolerancës publike” ndaj këtij fenomeni (pranueshmëria e fenomenit) nëpërmjet sondazhit përfaqësues të popullsisë
- 4) Vlerësojë informacionin e qytetarëve mbi mekanizmat ekzistues të raportimit/denoncimit në rast abuzimesh
- 5) Vlerësojë pritshmëritë e qytetarëve shqiptarë për efektin që do të ketë reforma në drejtësi në luftën ndaj pandëshkueshmërisë.

1.2 Konteksti i Hulumtimit

Që prej 24 Qershorit të vitit 2014, kur Këshilli i Ministrave të Jashtëm të Bashkimit Europian i dha Shqipërisë statusin e vendit kandidat, Qeveria e Shqipërisë është angazhuar në reformat e lidhura me BE-në dhe në adresimin e pesë prioritetëve kyçe të identifikuar për hapjen e negociatave të anëtarësimit.

Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë në vitin 2015, nënvizonte se sistemi gjyqësor në Shqipëri është në fazën fillestare të përgatitjes. Sipas këtij të fundit, ai vlerësonte një farë progresi të bërë përgjatë vitit të fundit nëpërmjet Komitetit Parlamentar ‘ad hoc’ mbi Reformën në Drejtësi me qëllimin për të ndërmarrë një proces reformues të plotë dhe gjithëpërfshirës.¹

Megjithatë, administrata gjyqësore në Shqipëri është relativisht e avashtë dhe vendimet e saj jo gjithmonë zbatohen. Ndërkohë, mbeten problematike trajnimi profesional i gjyqtarëve, i cili është i papërshtatshëm dhe ekzistenca e një mungese sigurie mbi pavarësinë e tyre. Vlen të theksohet gjithashtu situata e llogaridhënies së pamjaftueshme nga gjyqtarët dhe prokurorët dhe përhapja e korrupsionit në sistemin e drejtësisë.

Në studimin më të fundit kombëtare të kryer nga IDRA për “Korrupsionin në Shqipëri, Perceptime dhe Përvoja 2015-2016”, qytetarët kanë vlerësuar mbi bazën e perceptimeve dhe përvojave të tyre si profesionistët më të korruptuar në Shqipëri prokurorët, gjyqtarët, doganierët dhe drejtuesit e partive politike.² Për më tepër, 89 % e qytetarëve gjykojnë se korrupsioni është shumë i përhapur ose i përhapur në mesin e të gjithë zyrtarëve publike.

1 Progres Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë, 2015, http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2015/20151110_report_albania.pdf

2 IDRA, Korrupsioni në Shqipëri, Perceptime dhe Përvoja 2015-2016, <http://www.idrainstitute.org/sq/projects/korrupsioni-ne-shqiperi-perceptime-dhe-pervoja-2015-2016>

Një studim tjetër rajonal i SELDI-it, Raporti i Vlerësimit të Korrupsionit për vitin 2016 gjithashtu hedh dritë mbi grupet të cilët qytetarët i shohin si më të korruptuarit, ku renditen gjyqtarët, doganierët, zyrtarët publike dhe liderët e partive politike.³

Kështu, pavarësisht se Shqipëria ka arritur një nivel të mirë përgatitjeje në luftën anti-korrupsion, duke adoptuar edhe një strategji dhe plan veprimi kundër korrupsionit⁴, ky i fundit vazhdon të jetë shumë i përhapur. Për këtë arsye nevojiten shumë përpjekje për të bërë progres me qëllim ndërtimin e një historiku solid të investigimeve, ndjekjeve penale dhe dënimeve në të gjitha nivelet. Në këtë kuadër merr një rëndësi të veçantë përmirësimi i pavarësisë së institucioneve të përfshira në luftën kundër korrupsionit dhe mbrojtja e tyre nga presionet politike dhe ndikime të tjera të panevojshme.

Në 2015, raporti i Departamentit Amerikan të Shtetit sa i takon ‘të drejtave të njeriut’ evidentonte faktin se pandëshkueshmëria mbetet problem në Shqipëri. Për me tepër, ky raport nënvizonte se rastet e ndjekjes penale të zyrtarëve të cilët kishin kryer abuzime ishin përgjithësisht sporadike dhe të paqëndrueshme. Në këtë mënyrë, zyrtarët, politikanët, gjyqtarët dhe personat me interesa të forta biznesi shpesh arritën të shmangnin ndjekjen penale. Vlen të përmendet se autoritetet ndërmorën disa masa administrative për të përmirësuar përgjegjshmërinë e policisë dhe dënuan disa zyrtarë të niveleve të ulëta për abuzime. Edhe qeveria nisi hetime për disa zyrtarë të nivelit të lartë, por prokuroria më pas i pushoi çështjet.⁵ Gjithashtu, prokurorët kanë marrë referime nga Kontrolli i Lartë i Shtetit për rastet e shpërdorimit të detyrës ose në tenderët publikë, por shumë pak prej tyre janë hetuar dhe asnjëri nuk është dënuar.

Më specifikisht, raporti më i fundit i Amnesty International thekson si një rast flagrant të pandëshkueshmërisë atë të ish Drejtorit të Përgjithshëm të Policisë dhe zëvendësit të tij, ku nuk u konsiderua vepër kriminale dështimi i tyre në arrestimin e anëtarëve të gardës së republikës, të cilët ishin të dyshuar se kishin vrarë dhe qëlluar katër protestues në një demonstrate anti-qeveritare në Janar të 2011. Pavarësisht dënimeve për vdekjen e tre protestuesve, rasti i vdekjes së protestuesit të katërt mbeti i pandëshkuar.⁶

Fenomeni i pandëshkueshmërisë dhe korrupsioni i lartë në Shqipëri ka sjellë një rënie në besimin e publikut tek organet ligjvënëse. Megjithatë, pavarësisht se qytetarët e konsiderojnë si shumë të përhapur pandëshkueshmërinë elitare, nga ana tjetër shfaqin

3 Lidershipi i Evropës Juglindore për Zhvillim dhe Integritet (SELDI), Raporti i Vlerësimit të Korrupsionit, 2016, http://seldi.net/fileadmin/public/PDF/Publications/CAR_Albania_2016/Raporti_i_Vleresimit_te_Korrupsionit_2016.pdf

4 Strategjia Anti-Korrupsion 2015-2020 dhe Plani i Veprimit, 2015, http://www.ceshtjetvendore.gov.al/files/pages_files/15-04-01-05-52-47Strategjia_antikorrupsion_2015-2020_dhe_plani_i_veprimit.pdf

5 Departamenti Amerikan i Shtetit, Raporti për të Drejtat e Njeriut: Shqipëri 2015, <http://photos.state.gov/libraries/albania/1382258/alajmx/HRR%20-%20Shqip%202015.pdf>

6 Raporti i Amnesty International 2015/16, “Situata e të Drejtave të Njeriut në Botë”, <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2016/02/annual-report-201516/>

pak gatishmëri për të denoncuar korrupsionin në vendin e punës. Kjo vjen si pasojë e besimit të ulët tek Gjyqësori dhe Prokuroria, për shkak të korrupsionit, favorizimit të miqve dhe politizimit.

Një studim kombëtar mbi Korrupsionin dhe Integritetin e Policisë në Shqipëri në vitin 2014 tregoi se numri i ankesave të parashtruara nga ana e publikut ndaj punonjësve të policisë të angazhuar në korrupsion apo shkelje të rregullave është shumë i ulët. Në mënyrë të ngjashme, numri i rasteve të raportimit nga vetë oficerët e policisë, të cilët janë të detyruar me ligj të raportojnë shkeljet e kolegëve të tyre, është i papërfillshëm.⁷

Raporti më i fundit i Freedom House në vitin 2016 për Shqipërinë thekson se vendi vazhdon të përballët me mosndëshkimin e elitave politike dhe ekonomike për shkak të juridiksionit të paqartë mbi veprat penale të korrupsionit, sidomos për zyrtarët më të lartë të shtetit; mungesës së ndjekjes në rastet e referuara në prokurori, ndikimit politik, korrupsionit dhe mungesës së integritetit në mesin e gjyqtarëve dhe prokurorëve.⁸

Në linjën e raporteve ndërkombëtare të lartpërmendura, edhe raporti i performancës së KLSH-së për vitin 2015 evidentoi si problem thelbësor konsolidimin e mëtejshëm të kulturës së pandëshkueshmërisë midis zyrtarëve të nivelit të lartë. Në këtë kuadër, mbetet ende problem zbatimi dhe ndjekja e rekomandimeve që KLSH iu ngarkon institucioneve qeveritare. Edhe pse organizmat ndërkombëtarë e kanë ngritur shpeshherë këtë problematikë, kërcënim i vazhdon ende të çënojë rezultatet e veprimtarisë audituese të KLSH-së, por mbi të gjitha të forcojë antikulturën e pandëshkueshmërisë.⁹ Nga ana tjetër, edhe Këshilli i Lartë i Drejtësisë ka ngritur zyrtarisht shqetësimin se Ministria e Drejtësisë nuk ka vepruar në pesë raste brenda afateve ligjore duke sjellë si pasojë pandëshkueshmërinë e gjyqtarëve për arsye të parashkrimit të procedimit disiplinor, por ndaj këtyre rasteve Ministria e Drejtësisë nuk ka dhënë asnjë shpjegim apo arsye për një qëndrim të tillë nga ana e saj.¹⁰

Përsa i përket situatës me dhjetë rekomandimet e Raundit të Katërt të Raportit të Vlerësimit të GRECO-s mbi parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit në mesin e gjyqtarëve, prokurorëve dhe deputetëve në Shqipëri, vetëm një prej tyre

7 IDM, 'Integriteti dhe Korrupsioni i Policisë në Shqipëri', 2014, http://idmalbania.org/wp-content/uploads/2014/12/Integriteti_dhe_korrupsioni_web_ENG.pdf

8 Freedom House, Raporti për Shqipërinë, 2016, https://freedomhouse.org/sites/default/files/NiT2016%20Albania_1.pdf

9 Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH), Raporti vjetor i performancës, 2015, www.klsh.org.al/previewdoc.php?file_id=2624

10 Respublica, 'Pandëshkueshmëria në procedimet disiplinore të gjyqtarëve: Analize e disa prej shkaqeve që stimulojnë pandëshkueshmërinë në veprimtarinë e Këshillit të Lartë e Drejtësisë', 2015, <http://www.respublica.org.al/wp-content/uploads/2016/04/Pandeshkueshmeria-ne-procedimet-disiplinore-te-gjyqtareve-ne-veprimtarine-e-KLD-gjate-vitit-2015.pdf>

është zbatuar plotësisht ndërkohë që nëntë të tjerët janë zbatuar pjesërisht.¹¹ Prandaj, Shqipëria ka ende rrugë për përmirësim në këtë drejtim.

Ndërkohë, sipas Indeksit të Transformimit Bertelsmann Stiftung në 2016, Shqipëria renditej e 33 nga 129 vende të monitoruara për transformimin tyre Politik dhe Ekonomik. Në këtë mënyrë, Shqipëria fitoi 7 pozicione (36 nga 129) në renditjen specifike të bërë për Indeksin e Transformimit Politik krahasuar me 2014 (43 nga 129). Kështu, edhe pse kombinimi i pandëshkueshmërisë me emërimet politike në shumicën e institucioneve, sidomos në ato që kanë për qëllim të jenë të pavarura, ka paraqitur sfida të rëndësishme për sundimin e ligjit, qeveria e re ka ndërmarrë shumë reforma për ta sjellë vendin më afër përmbushjes së prioriteteve kyçe për progresin drejt BE-së dhe ka patur rezultate të prekshme në fushën e sundimit të ligjit.¹²

Rezultatet e studimit mbi “Pandëshkueshmërinë: Opinioni Publik mbi Kuptimin, Arsytet dhe Rolin e Institucioneve” në 2014, treguan qartazi se fenomeni i pandëshkueshmërisë shihet nga pjesa dërrmuese në Shqipëri gjerësisht i përhapur. Bazuar në rezultatet e 2014, 7 në 10 qytetarë mendonin se ky fenomen është mjaft i përhapur në vend, dhe identifikonin korrupsionin, moszbatimin e ligjit dhe mosfunksionimin e sistemit të drejtësisë si faktorët kryesorë të cilët ndikonin në përhapjen e tij.¹³

Megjithatë, raporti më i fundit i Komisionit Evropian (2016), nënvizon faktin se Kuvendi i Shqipërisë ka miratuar me unanimitet ndryshimet kushtetuese për të nisur një reformë të thellë dhe të plotë të sistemit të drejtësisë dhe përjashtimin e kryerësve të veprave penale nga zyrat publike.¹⁴ Sipas këtij raporti, bashkëpunimi mes policisë dhe prokurorisë duhet të forcohet më tej me qëllim shpërbërjen e rrjeteve kriminale në mënyrë më efektive. Pavarësisht se numri i dënimeve finale në rastet e krimit të organizuar është akoma i ulët, vihet re një rritje e lehtë e tyre përgjatë viteve të fundit.

Diskutimi për reformën e sistemit të drejtësisë ka hyrë tashmë në një fazë të avancuar pas miratimit të shtatë ligjeve kryesore që pasuan miratimin e Reformës dhe po vijon puna për vënien e tyre në zbatim dhe plotësimin e akteve të tjera ligjore e nënligjore të nevojshme.

Sipas një studimi të kryer nga IDRA për “Reformën në Drejtësi: Mbështetja, Njohuritë dhe Pritshmëritë e Opinioni Publik”, një reformë e tillë mbështetet nga më shumë se 91% e qytetarëve në Shqipëri. Pritshmëria e lartë e qytetarëve për këtë reformë, sipas

11 Këshilli i Europës, Raundi i Katërt i Vlerësimit, 2016, [https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/RC4/GrecoRC4\(2016\)6_Albania_EN.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/RC4/GrecoRC4(2016)6_Albania_EN.pdf)

12 Indeksi i Transformimit i Bertelsmann Stiftung's (BTI), 2016, http://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2016/pdf/BTI_2016_Albania.pdf

13 IDRA, Pandëshkueshmëria: Opinioni Publik mbi Kuptimin, Arsytet dhe Rolin e Institucioneve, 2014, http://www.idrainstitute.org/files/reports/impunity_2014/impunity_final_report.pdf

14 Progres Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë, 2016, http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf

sondazhit në fjalë, lidhet gjithashtu me besimin e tyre se kjo reformë nëse miratohet do të garantonte barazinë para ligjit për qytetarët e thjeshtë dhe zyrtarëve, zbatimin e ligjit, si dhe dënimin e zyrtarëve të përfshirë në afera korruptive.¹⁵

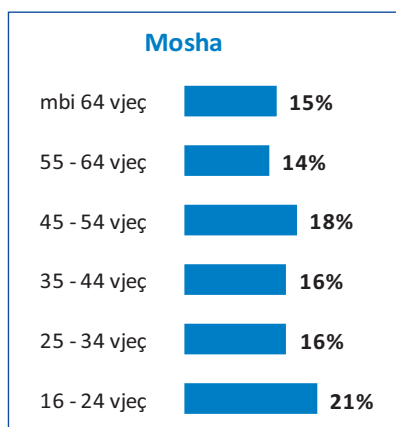
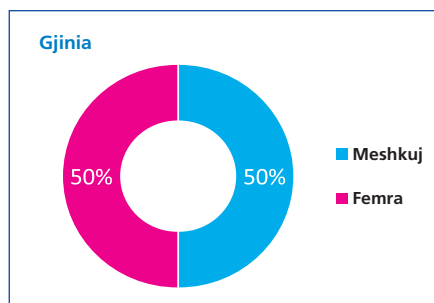
1.3 Metodologjia e Hulumtimit

Nga pikëpamja metodologjike, për këtë studim u ndërmor një *hulumtim sasior*, i cili konsistoi në një sondazh kombëtar. Në total u plotësuan 1200 pyetësorë, nga të cilët 200 vetëm për të rinjtë nga 16-24 vjeç.

Kampioni kombëtar: publiku i gjerë

Sondazhi i publikut të gjerë u bazua në disa faza. Probabiliteti rastësor u nxor nga një listë qendrash votimi të zgjedhjeve të fundit të përgjithshme në 2013. Për qëllime kampionimi, Qendrat e Votimit shërbejnë si njësi primare kampionimi. Për këtë u zgjodhën 119 Njësi Primare të Kampionimit duke përdorur një formulë e cila gjeneron numra në mënyrë të rastit në respekt të numrit të votuesve për çdo qendër votimi si dhe dimensionin urban kundrejt atij rural. Brenda zonës gjeografike të përcaktuar nga këto njësi të intervistuarit u zgjodhën në bazë të një metode rastësore (u zgjodh çdo derë e tretë në të djathtë dhe personi mbi 16 vjeç me ditëlindjen e fundit në atë shtëpi u intervistua).

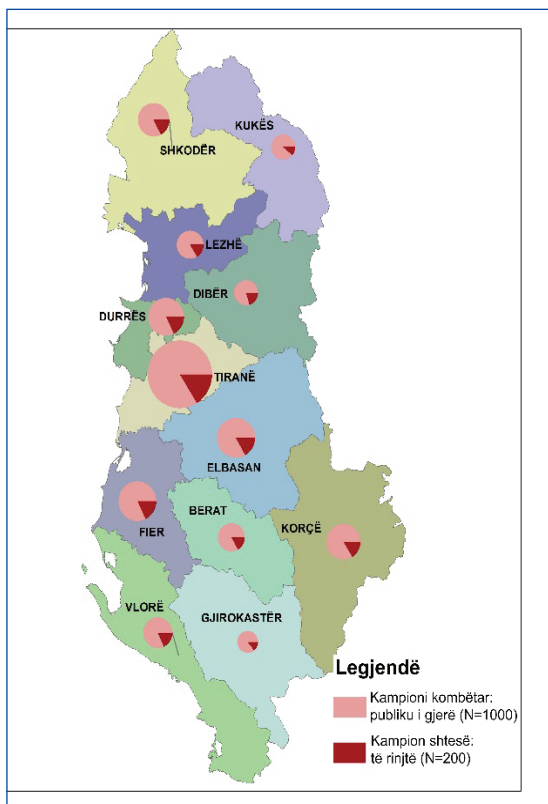
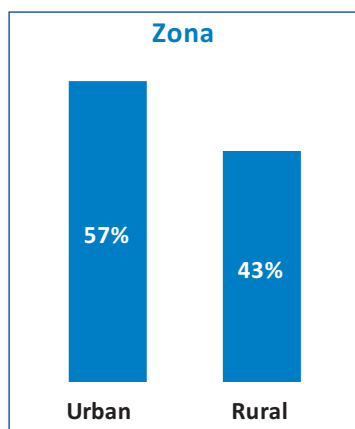
Mbi bazën e kësaj metodologjie, kampionimi i publikut të gjerë në rang kombëtar përfshiu 1000 pyetësorë (mosha +16 vjeç). Përbërja e të anketuarve sipas grup-moshave është e tillë në mënyrë që reflekton përfaqësi nga çdonjëra prej tyre.

15 IDRA, Reforma në Drejtësi: Mbështetja, Njohuritë dhe Pritshmëritë e Opinioneve Publike, 2015, http://www.idrainstitute.org/files/reports/judicial_reform_2016/Grafiket_sondazhi.pdf

Shpërndarja gjeografike e kampionimit

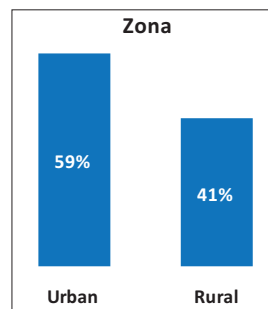
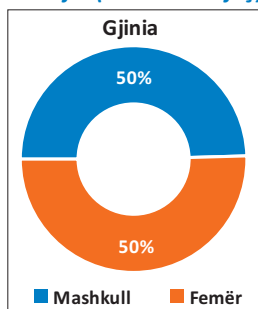
Studimi u shtri në rang kombëtar, në të dymbëdhjetë qarqet e vendit, dhe si i tillë, u intervistuan persona si në zonat urbane dhe në ato rurale me synimin për të qenë përfaqësues.

Kampioni Shtesë i të Rinjve

Për të krijuar një bazë nga e cila të nxirren rezultate solide vetëm për të rinjtë që mund të trajtohen më vete, u përzgjedh një kampion shtesë prej N=200 persona vetëm për të rinjtë (mosha 16-24 vjeç). Kampioni u përzgjedh në rang kombëtar me qëllimin për të pasur përfaqësim të mirë të tyre. Metoda e përzgjedhjes së shtëpive dhe të të intervistuarve është e njëjtë si ajo e përdorur në sondazhin kombëtar të publikut të gjerë (rregull i krahut të djathtë, çdo derë e tretë, të intervistuarit me ditëlindjen e fundit).

Kampioni shtesë Të rinjtë (16 deri 24 vjeç)

Peshimi i rezultateve

Në funksion të nxjerrjes së rezultateve sa më përfaqësuese dhe që reflektojnë strukturën e popullsisë në Shqipëri si nga pikëpamja e grupmoshave ashtu edhe në planin e gjinisë, dhe më tej aspekti i zonës është zbatuar peshimi i rezultateve. Duke konsideruar këtë kriter rezultatet e këtij studimi janë peshuar në përgjigje të raporteve të gjinisë dhe moshës. Ky peshim është zbatuar në përputhje me shifrat e CENSUS-it të zhvilluar në vendin tonë gjatë vitit 2011. Rezultatet në këtë material paraqiten të peshuara për pjesën e kampionit kombëtar.

Marzhi i Gabimit

Marzhi i gabimit i kombinuar (duke përfshirë kampionin shtesë për të rinjtë) është $\pm 3,2\%$ me një interval besimi 95%. Në aspektin teknik, një marzh gabimi $\pm 3,2\%$ do të thotë se nëse studimi do të përsëritej me kampione të njëjta, 95% e tyre do të reflektonte të dhënat nga popullata me një pasaktësi jo më të madhe se $\pm 3,2\%$. Testimi i domethënies statistikore e cila merr parasysh marzhin e gabimit është e rëndësishme veçanërisht për paraqitjen e nëngrupeve të analizës së rezultateve për këtë raport.

Struktura e pyetësorit

Pyetësi i përdorur në këtë anketim përbëhet nga këto seksione:

1. Informacion i përgjithshëm - në këtë seksion i anketuari jep përgjigje për pyetje të përgjithshme lidhur me problematikat dhe sfidat me të cilat përballet vendi;
2. Burimet e informacionit dhe aktivizimi qytetar - seksioni i dytë mbledh informacion lidhur me aspektin se si informohen qytetarët si dhe nëse anëtarësohen në organizma;
3. Pandëshkueshmëria - ky është boshti kryesor i këtij pyetësi, ku shtrohen pyetje mbi fenomenin e pandëshkueshmërisë dhe më pas prezantohemi me disa skenarë nga të cilët gjenerohen treguesit përkatës.
4. Besimi tek institucionet - një set pyetjesh u hartuan për të mbledhur informacion mbi besimin që kanë shtetasit për institucionet e Shqipërisë.

Vlerësimi i performancës së institucioneve - disa pyetje për vlerësimin e performancës së sistemit gjyqësor, policisë dhe prokurorisë së Shqipërisë.

2. Gjetjet kryesore – kampioni i popullatës së përgjithshme

2.1 Informacion i Përgjithshëm

Çështjet politike, sociale dhe ekonomike, si dhe problematikat kryesore në Shqipëri, duket se kanë tërhequr vëmendjen e publikut edhe më shumë krahasuar me dy vjet më parë. Rreth 71% e të anketuarve deklarojnë që janë “Deri Diku të Interesuar” (43%) ose “Shumë të Interesuar” (28%) për këto çështje. Meshkujt përgjithësisht figurojnë më të interesuar se femrat në këtë aspekt, ku rreth 31% deklarojnë të jenë “Shumë të Interesuar” (krahasuar me 25% në rastin e femrave) si dhe 40% që deklarojnë se janë “Deri Diku të Interesuar” (krahasuar me 46% në rastin e femrave).

Krahasuar me rezultatet e studimit në vitin 2014, ekziston një rritje e përgjithshme përsa i përket nivelit të interesit për çështjet politike dhe problematikat kryesore (28% “Shumë të Interesuar” dhe 43% “Deri Diku të Interesuar” sot, krahasuar me 26% “Shumë të Interesuar” dhe 38% “Deri Diku të Interesuar” në vitin 2014). Duhet shtuar që kjo rritje vjen më tepër si pasojë e rritjes së nivelit të interesit të femrave për këto çështje, ku vetëm 18% prej tyre figurojnë si “Aspak të Interesuara”, krahasuar me 26% në vitin 2014.

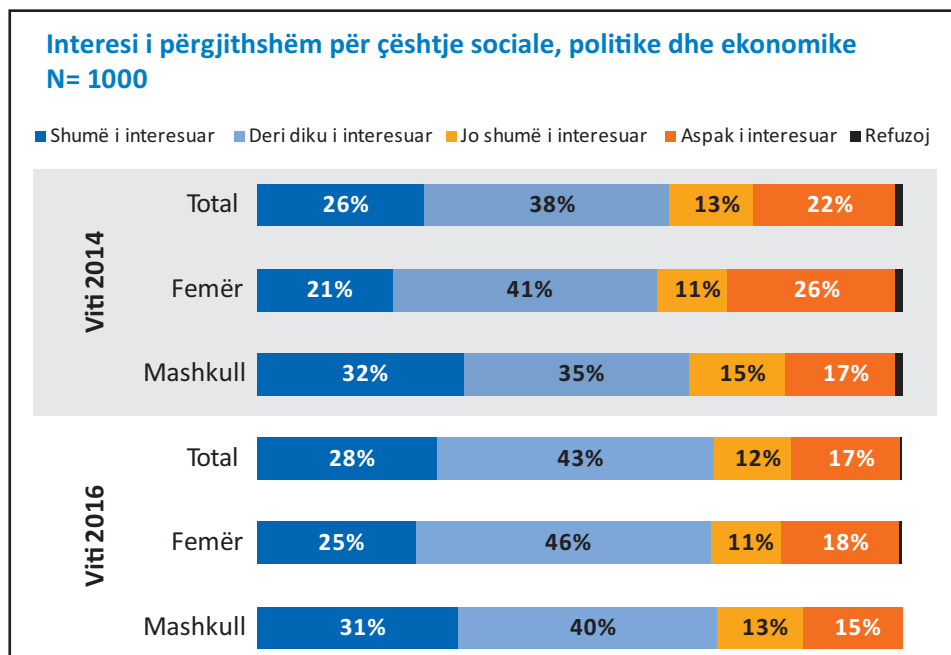
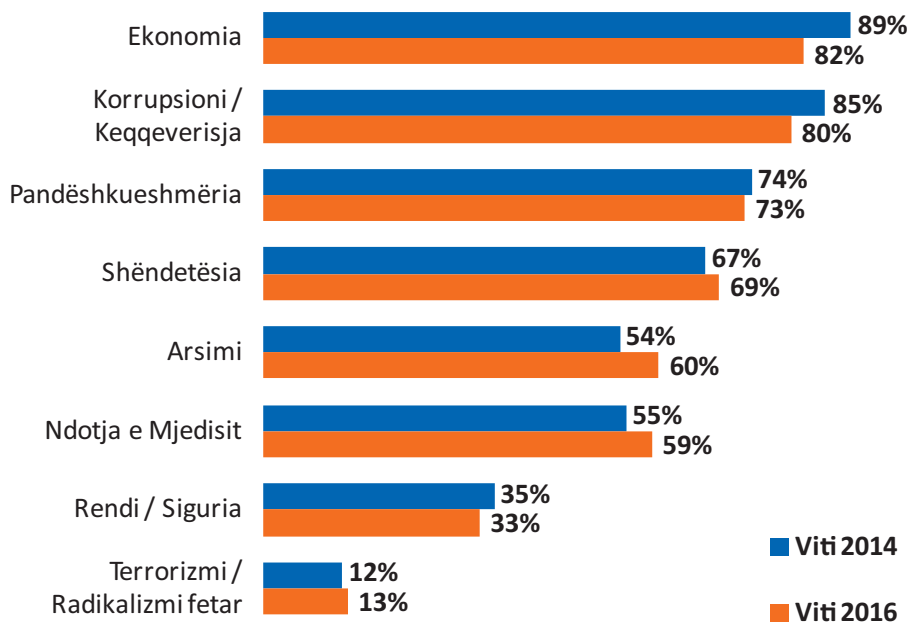

Figura 1: Interesi për çështje Politike, Sociale dhe Ekonomike në vend

Sfidat kryesore të vendit

*vetëm ata që deklarojnë “shumë problem”

N=1000

Figura 2: Problemi më i madh me të cilin përballet vendi

“Ekonomia” dhe “Korrupsioni/Keqqueverisja” figurojnë sërish si dy dimensionet më problematike në Shqipëri, sipas 82% dhe 80% të të anketuarve, por me një përmirësim të lehtë krahasuar me dy vite më parë (89% dhe 85% respektivisht). Ndërkohë një rritje vërehet në dimensionet e tjera po problematike, por me një prioritet me të ulët në hierarkinë e problemeve me të cilat po përballen sot shqiptarët, si “Shëndetësia” me 69% (krahasuar me 67% në vitin 2014), “Arsimi” me 60% (krahasuar me 54% në vitin 2014), ose “Ndotja e Mjedisit” me 59% (krahasuar me 55% në vitin 2014). “Rendi dhe Siguria” figuron si një dimension më pak problematik për të anketuarit (33%), me një përmirësim të vogël krahasuar me vitin 2015 (35%).

“Pandëshkueshmëria” vazhdon të mbetet një dimension problematik, ku 73% e të anketuarve e shohin atë si “Shumë Problem” (në mënyrë të ngjashme me 74% në vitin 2015), një indikator i qartë i mungesës së iniciativave ose efektshmërisë së tyre, përsa i përket përballjes me këtë fenomen.

2.2 Burimet e Informacionit dhe aktivizimi qytetar

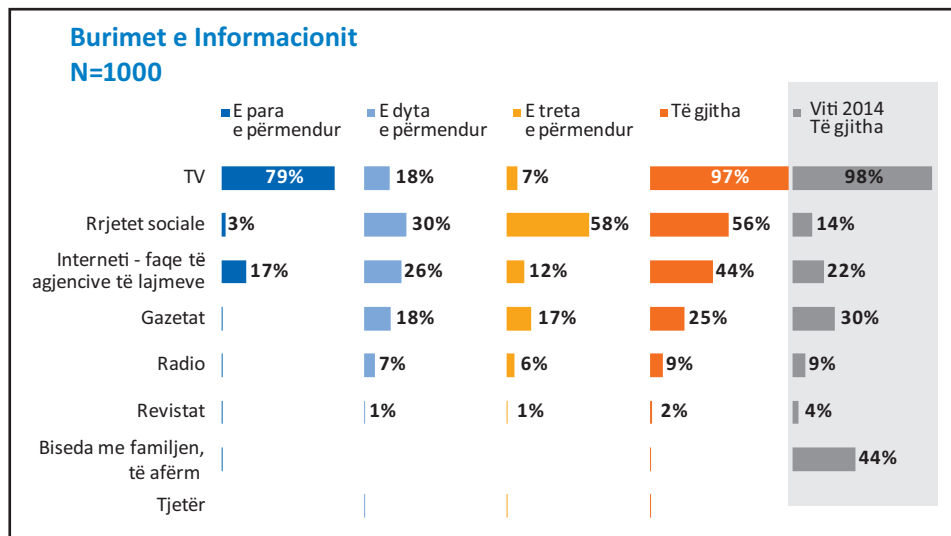
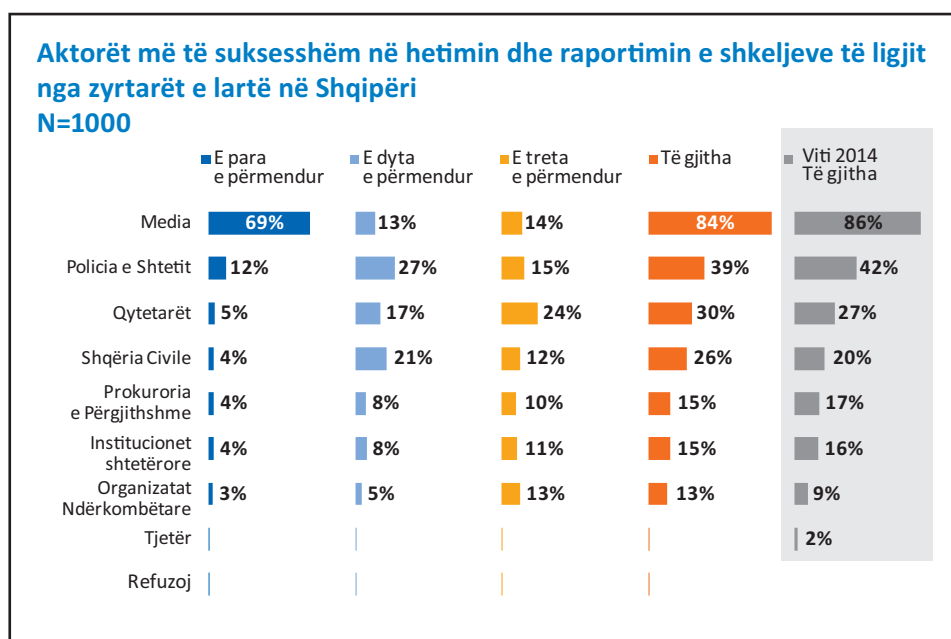

Figura 3: Burimet e Informacionit

Megjithëse “Televizioni” rezulton sërish si burimi kryesor i informacionit lidhur me lajmet, “Interneti” dhe më në veçanti “Rrjetet Sociale” po kthehen në një medium të rëndësishëm informimi për publikun shqiptar, me një numër të konsiderueshëm të anketuarish që deklarojnë se i përdorin ato për tu informuar (44% “Internetin” dhe më specifikisht faqet web të agjencive të lajmeve, si dhe 56% “Rrjetet Sociale”).

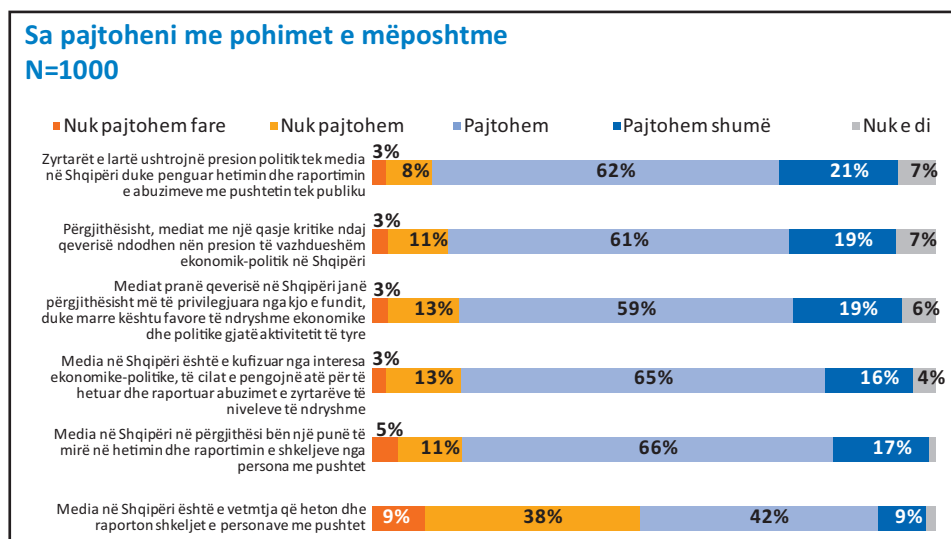
Frekuenat e përdorimit të arritura nga këto medime online, janë tepër të konsiderueshme, sidomos nëse krahasohen me rezultatet e vitit 2014, ku vetëm 22% dhe 14% e të anketuarve deklaruan se e përdorin Internetin dhe Rrjetet Sociale, si burime informacioni. Sigurisht duhet shtuar se edhe në ditët e sotshme këto medime online shihen si burime dytësore (ose tretësore) informacioni (vetëm 17% të anketuarve e konsiderojnë Internetin dhe faqet e agjencive të lajmeve si burime kryesore të lajmeve) dhe TV vazhdon të jetë përgjigja e parë e përmendur për sa i përket lajmeve. Sidoqoftë, trendi i rritjes së përdorimit nga viti 2014, është një indikator i transformimit gradual të këtyre portaleve në burime të rëndësishme për informimin qytetar (jo vetëm aspekti i pëlqyeshmërisë dhe praktikitetit, por edhe besueshmëria). Ndërkohë ndryshe nga viti 2014, “Biseda me Familje, të Afërm” për tu informuar rreth lajmeve ka një rënie tepër të konsiderueshme nga 44%, në më pak se 1% në vitin 2016, një tjetër indikator që interneti dhe rrjetet sociale janë kthyer në një qasje të drejtpërdrejtë drejt informacionit, duke paraprirë kështu, dimensionin e kontaktit ndërnjerëzor.

“Media” paraqitet sërish si aktori më i suksesshëm në hetimin dhe raportimin e shkeljeve të ligjit, nga zyrtarë të lartë në Shqipëri, sipas 84% të të anketuarve. “Media” është gjithashtu aktori i parë i suksesshëm i përmendur në këtë aspekt, sipas 69% të anketuarve, ndjekur nga “Policia e Shtetit”, përmendur e para nga vetëm 12% të anketuarve. Në vija të përgjithshme (përmendur e para, e dyta ose e treta), “Policia e Shtetit” shihet si një aktor i suksesshëm në hetimin dhe raportimin e shkeljeve të ligjit nga zyrtarë të lartë në Shqipëri, për 39% të të anketuarve. Edhe “Qytetarët” konsiderohet që kanë dhënë kontribut në këtë aspekt (sipas 30% e të anketuarve), si dhe “Shoqëria Civile” (26%), të dy me një rritje të shënuar krahasuar me vitin 2014 (ku figuronin me 27% dhe 20% respektivisht). “Organizatat Ndërkombëtare” shohin gjithashtu një rritje të vogël krahasuar me vitin 2014, ku 13% (nga 9% në vitin 2014) i shohin si një aktor të suksesshëm në hetimin dhe raportimin e shkeljeve të ligjit nga zyrtarë të lartë në Shqipëri. Ndërkohë “Prokuroria e Përgjithshme” si dhe “Institucionet Shtetërore” konsiderohen si aktorë të suksesshëm në këtë aspekt vetëm nga 15% e të anketuarve, me një rënie të vogël krahasuar me vitin 2014 (17% dhe 16% përkatësisht).

Figura 4: Aktorët më të suksesshëm në hetimin dhe raportimin e shkeljeve të ligjit nga zyrtarët e lartë në Shqipëri

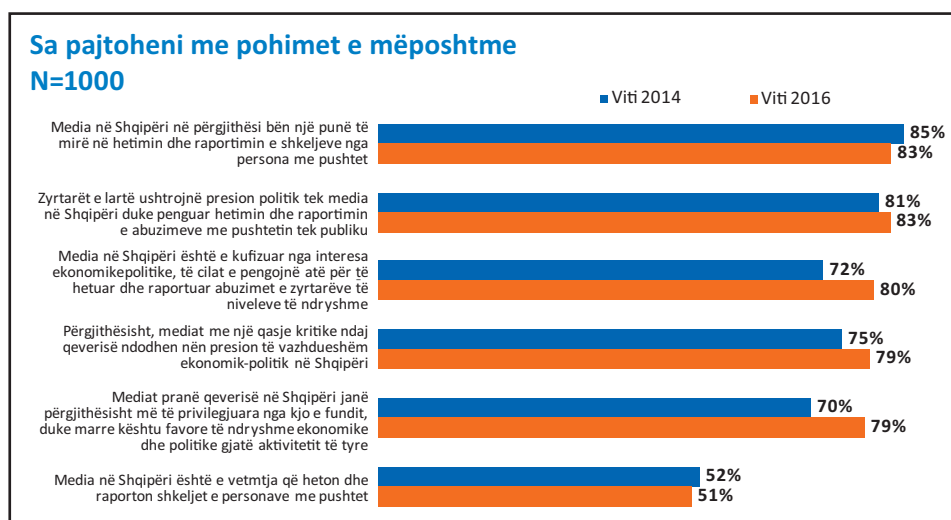
Pavarësisht se me një rënie të vogël nga viti 2014, media ende konsiderohet “Se bën një punë të mirë përsa i përket hetimit dhe raportimit të shkeljeve të ligjit nga persona me pushtet” (83% e të anketuarve pajtohen me këtë pohim, krahasuar me 85% në vitin 2014). Të anketuarit u prezantuan sërish me një bllok pohimesh të cilat tentojnë të masim opinionin e shoqërisë lidhur me dimensionin e paanshmërisë së medias, si dhe për të hedhur dritë mbi faktorë potencialë që mund ta kompromentojnë këtë dimension.

Figura 5: Vlerësime mbi Median

Sipas të anketuarve, media në Shqipëri jo thjesht vazhdon të jetë nën ndikimin e interesave politike dhe ekonomike, por edhe frekuenca e këtij ndikimi ka pësuar një rritje, krahasuar me rezultatet e studimit të vitit 2014. Ndërkohë gjatë këtij studimi ka më shumë të anketuar që pajtohen me pohime si “Zyrtarët e lartë ushtrojnë presion politik tek Media në Shqipëri, duke penguar hetimin dhe raportimin e abuzimeve me pushtetin tek publiku (83% krahasuar me 81% në vitin 2014), ose “Media në Shqipëri është e kufizuar nga interesa ekonomiko-politike, të cilat pengojnë atë për të hetuar dhe raportuar abuzimet e zyrtarëve të niveleve të ndryshme” (81% e të anketuarve pajtohen me këtë pohim, në krahasim me 72% në vitin 2014). Më shumë të anketuar pajtohen gjithashtu me pohimin se “Mediat pranë qeverisë në Shqipëri janë përgjithësisht më të privileguara nga kjo e fundit, duke marrë kështu favore të ndryshme ekonomike dhe politike gjatë aktivitetit të tyre” (78% e të anketuarve pajtohen me këtë pohim,

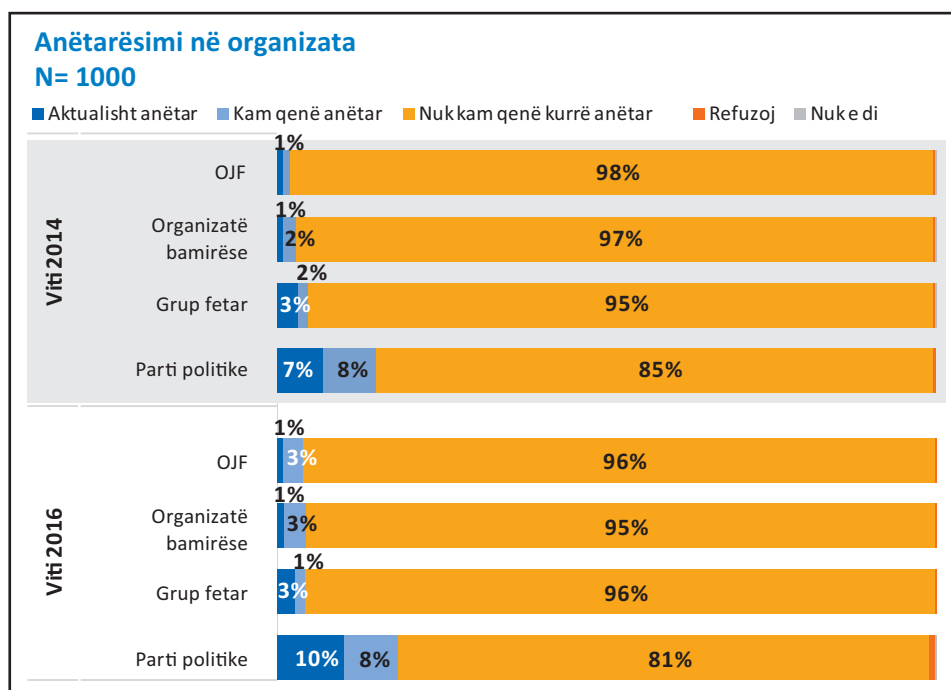
krahasuar me 70% në vitin 2014). Presionet ekonomiko-politike ndaj medias gjithashtu konsiderohet të jenë shtuar ditët e sotshme, sidomos për ato media që kanë një përjasje kritike ndaj qeverisë. Rreth 79% e të anketuarve zgjedhin të pajtohen sot me këtë pohim (krahasuar me 75% në studimin e vitit 2014). Afërsisht gjysma e të anketuarve ndërkohë (47%), e kanë të vështirë ta shohin median si të vetmin aktor që heton dhe raporton shkeljet e personave me pushtet, një tjetër indikator që tregon një rritje përsa i përket efektshmërisë së shoqërisë civile, vetë qytetarëve, si dhe deri diku organizatave ndërkombëtare, në raportimin e shkeljeve të personave me pushtet.

Figura 6: Vlerësime mbi Median (krahasuar me vitin 2014)

Shumë pak të anketuar figurojnë të jenë aktualisht anëtarë të ndonjë “Organizate Bamirësie”, “OJF” ose edhe “Grupi Fetar”, një trend i mbartur nga studimi i mëparshëm me ndryshime shumë të vogla, kryesisht në rastin e “Partive Politike”, ku 10% e të anketuarve deklarojnë se janë aktualisht anëtarë (krahasuar me 7% në vitin 2014).

Pjesëmarrja në “Partitë Politike” është konsiderueshëm më e madhe, krahasuar me organizatat e tjera të përmendura, ndërkohë që numri i të anketuarve që deklarojnë se janë aktualisht anëtarë të organizatave të tjera, ka pësuar një rënie të lehtë (zëvendësuar me një numër të anketuarish që deklarojnë se kanë qenë anëtarë të këtyre organizatave në të kaluarën). Ky është një tregues i rënies graduale të nivelit të besimit të qytetarëve ndaj organizatave jo-politike, si mbështetës në përmirësimin e jetesës së përditshme (nëpërmjet kanaleve të ndryshme) dhe kthimit në mënyrë të pashmangshme të vëmendjes ndaj politikës, e cila shihet nga këta qytetarë si një ndër facilituesit e vetëm të përmirësimit të nivelit të jetesës dhe zgjidhjes së problemeve të përditshme.

Figura 7: Anëtarësimi në Organizata

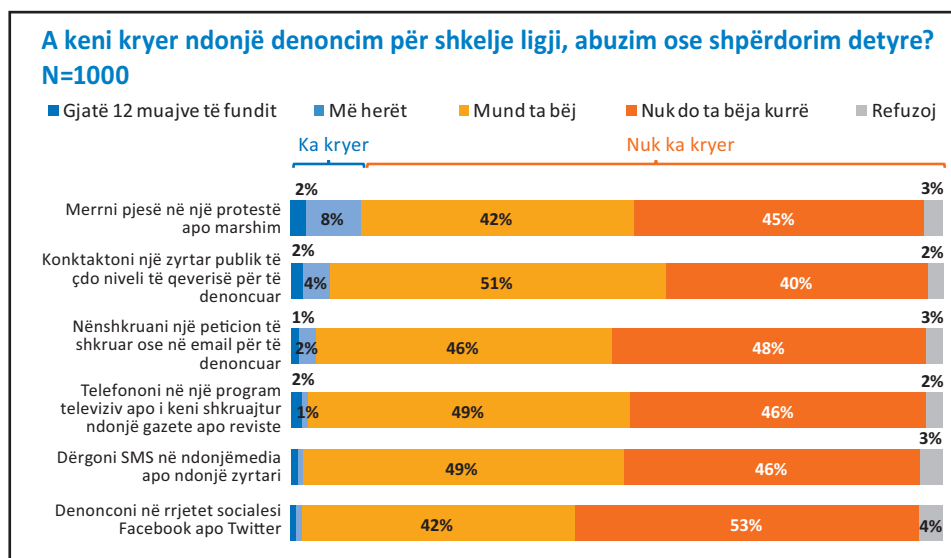
Një listë me aktivitete të ndryshme përsa i përket denoncimit të shkeljeve të ligjit, abuzimeve, ose ndonjë shpërdorimi detyrë të mundshëm, ju lexua të anketuarve, duke i pyetur me pas nëse kishin kryer ndonjë prej këtyre aktiviteteve gjatë 12 muajve të fundit, ose edhe më herët. Në rastet kur i anketuari nuk e kishte kryer një aktivitet të tillë, u pyet sërish, nëse kishte mundësi që ai ta kryente atë aktivitet në të ardhmen.

Shumë pak të anketuar deklarojnë të kenë kryer aktivitete të kësaj natyre, si gjatë 12 muajve të fundit, ashtu edhe më herët. “Pjesëmarrja në protesta apo marshime” figuron si mënyra më e pëlqyer për të reaguar ndaj një shkelje ligji, abuzimi ose shpërdorimi detyre (2% deklarojnë të kenë marrë pjesë në një aktivitet të tillë gjatë 12 muajve të fundit, si dhe 8% më herët), ndërkohë që në të gjitha dimensionet e tjera, vërehet një mungesë e theksuar pjesëmarrjeje ose reagimi nga qytetarët.

Pavarësisht se pak të anketuar deklarojnë të kenë marrë pjesë në këto aktivitete, rreth 1 në 2 prej tyre shtojnë se janë të gatshëm të bëjnë diçka të tillë në të ardhmen, sidomos në rastin e kontaktimit në mënyrë direkte të një zyrtari publik të çdo niveli të qeverisë (51%), ose telefonimit të një programi televiziv / shkrimit në gazetë ose revistë ose dërgimit të një mesazhi në ndonjë media apo zyrtari (49% për të dyja rastet).

Ndërkohë rrjetet sociale shihen si një mënyrë më pak efikase ose e preferuar për të denoncuar një shkelje ligji, abuzim apo shpërdorim detyre, me vetëm 42% të anketuarve duke deklaruar se mund ti përdorin ato në një të ardhme, për këtë qëllim.

Shqetësues mbetet fakti që në shumicën e rasteve gjysma tjetër e të anketuarve deklarojnë se, jo thjesht nuk kanë reaguar ndaj këtyre shkeljeve, por as nuk mendojnë të reagojnë, në asnjë formë ose mënyrë në të ardhmen, një tregues i qartë i mungesës së besimit që reagimi qytetar mund të sjellë përmirësim dhe në një hap të mëvonshëm, ndëshkim të zyrtarëve të lartë që kanë shkelur ose abuzuar me ligjin.

Figura 8: Gatishmëria për të denoncuar shkeljet ligjore, abuzime, etj.

Pavarësisht formës ose mënyrës së përdorur, afërsisht 1 në 5 të anketuar (19%) deklarojnë të kenë denoncuar një shkelje ligji, abuzim ose shpërdorim detyre, një shifër e cila duket se ka pësuar dhe një rënie të lehtë, krahasuar me studimin e vitit 2014, ku 22% e të anketuarve deklarorin që kishin reaguar ndaj fenomenit në fjalë.

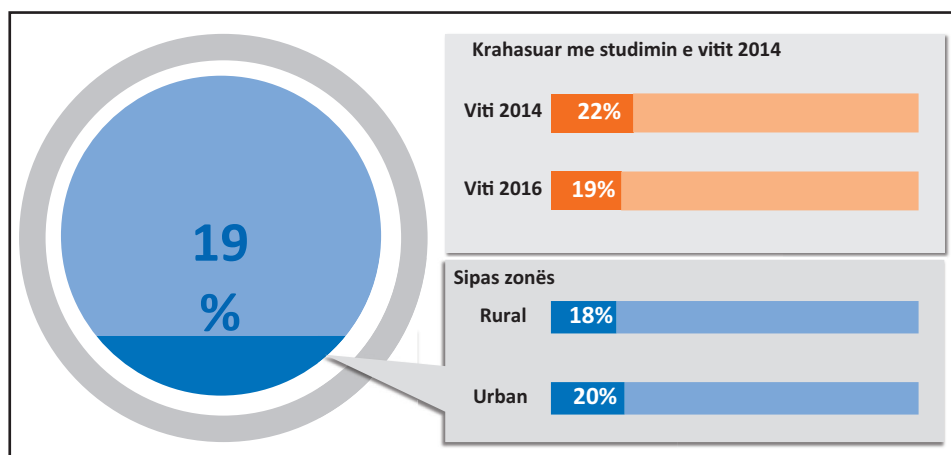

Figura 9: Indeksi i Denoncimit

Megjithëse rënia është e vogël, ajo mbetet një tregues i qartë i mungesës së besimit të qytetarëve lidhur me ndryshimet pozitive që mund të sjellë reagimi ndaj shkeljeve dhe sjelljeve abuzive të zyrtarëve, ashtu si dhe fenomenit të ndëshkueshmërisë në përgjithësi.

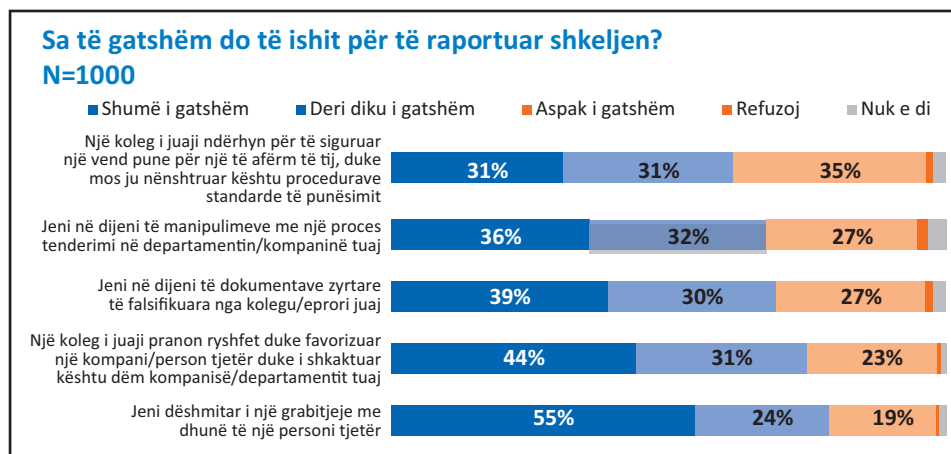

Figura 10: Sa të gatshëm do të ishit për të raportuar shkeljen

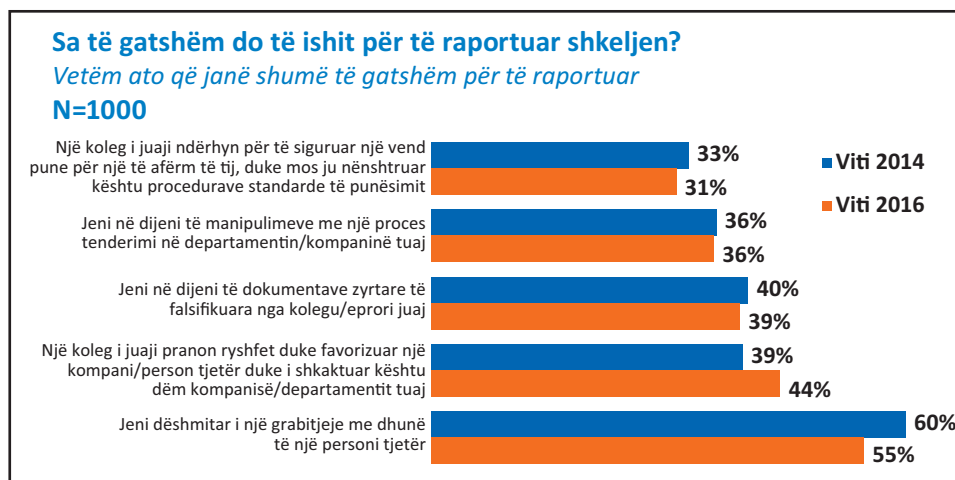
Të anketuarve ju lexuan si seri disa skenare të ndryshme shkeljesh të ligjit dhe më pas u pyetën se sa të gatshëm do të ishin për të raportuar secilën prej këtyre shkeljeve. “Grabitja me dhunë e një personi tjetër” figuron si skenari për të cilin të anketuarit janë më shumë të gatshëm për të raportuar (55% Shumë të gatshëm dhe 24% Deri diku të gatshëm), duke u bazuar sigurisht edhe në natyrën më eksplicite të shkeljes.

Korrupsioni i brendshëm në nivel kolegu (“Një koleg pranon ryshfet duke favorizuar një kompani / person tjetër dhe duke i shkaktuar dëm kompanisë / departamentit”) është një shkelje tjetër për të cilën një pjesë e konsiderueshme të anketuarish gjithashtu figurojnë me gatishmëri për të raportuar (44% Shumë të gatshëm dhe 31% Deri diku të gatshëm), sidomos duke marrë parasysh dëmin në kompani nga kjo shkelje.

Të anketuarit figurojnë më pak të gatshëm për të reaguuar në rastin e dokumenteve të falsifikuara nga kolegu ose eprori, sidomos në një situatë ku nuk qartësohet se kush dëmtohet nga këto shkelje (pra ky falsifikim mund të mos jetë në dëm të kompanisë). Situata është e ngjashme edhe në rastin e manipulimeve në një proces tenderimi të kompanisë.

Ndërkohë ndërhyrja për të marrë në punë një të afërm, duke anashkaluar procedurat standarde të punësimit, duket se është skenari që mbledh nivelin më të ulët të reagimit nga të anketuarit, me rreth 1 në 3 (35%) duke deklaruar se do zgjidhnin të mos reagonin për këtë shkelje.

Duhet përmendur se këto skenarë u përdorën edhe gjatë studimit të vitit 2014 dhe për secilin prej tyre vërehet një rënie, përrsa i përket gatishmërisë së qytetarëve për të raportuar këto shkelje, tregues tjetër i intensifikimit të fenomenit të pandëshkueshmërisë në Shqipëri.

Figura 11: Sa të gatshëm do të ishit për të raportuar shkeljen (krahasuar me vitin 2014)

2.3 Pandëshkueshmëria – Fenomeni dhe Përhapja

Ka një mori arsyes që lidhen me fenomenin e pandëshkueshmërisë (pamundësisë për të vënë shkelësit e ligjit përpara përgjegjësisë). Fokusi kryesor në këtë aspekt sidoqoftë lidhet me tre dimensione kryesore, ku i pari sipas 69% të të anketuarve është “Moszbatimi i Ligjeve”, ndjekur nga “Korrupsioni” në instanca si ato të Gjyqësorit, Prokurorisë, Policisë etj., (65%) si dhe “Mosfunksionimi i Sistemit të Drejtësisë” (60%). Duhet shtuar se pak pjesëmarrës mendojnë se ligjet mungojnë, ose cilësia e tyre është e dobët (21%). Ligjet sipas të anketuarve, ekzistojnë, janë të sakta, por nuk zbatohen, për faj të korrupsionit i cili e bën të pamundur funksionimin e sistemit të drejtësisë në vend (prevalenca e korrupsionit kthehet në facilitues të pandëshkueshmërisë).

Të anketuarit u pyetën gjithashtu lidhur me ekzistencën si dhe intensitetin e përhapjes së fenomenit të pandëshkueshmërisë në shoqërinë shqiptare. 70% e të anketuarve mendojnë se ky fenomen është “Shumë i Përhapur” në Shqipëri, ndjekur nga 26% që mendojnë se ky fenomen është “Deri diku i Përhapur”.

Duhet shtuar se përveç mungesës së përmirësimit të opinionit publik përse i përket fenomenit të pandëshkueshmërisë, vërehet edhe një rritje e vogël (2%) e numrit të të anketuarve që mendojnë se ky fenomen është edhe më i përhapur ditët e sotshme në Shqipëri.

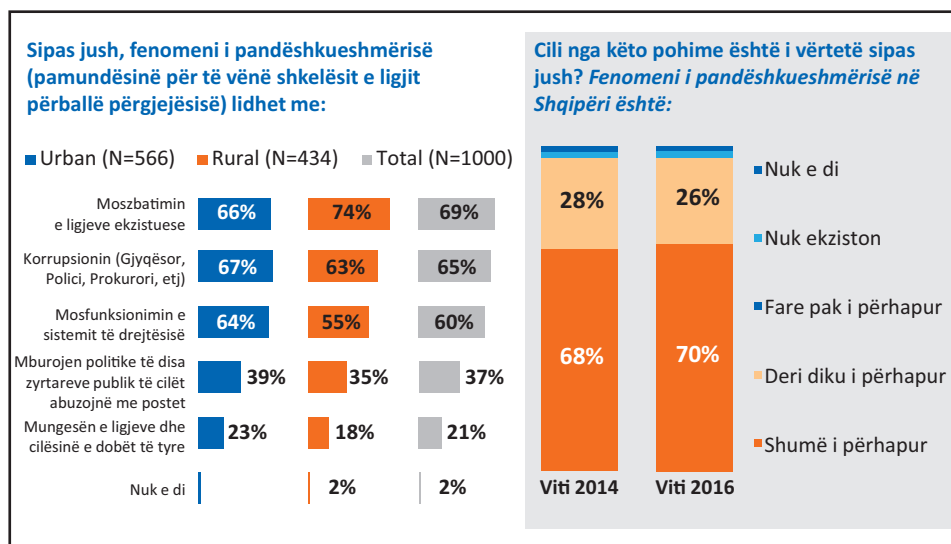
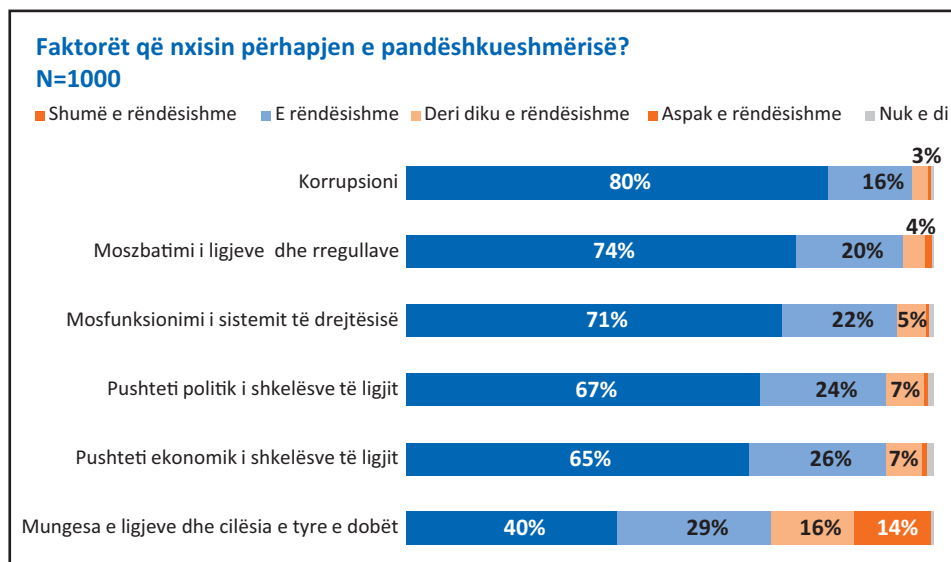

Figura 12: Fenomeni i Pandëshkueshmërisë në Shqipëri

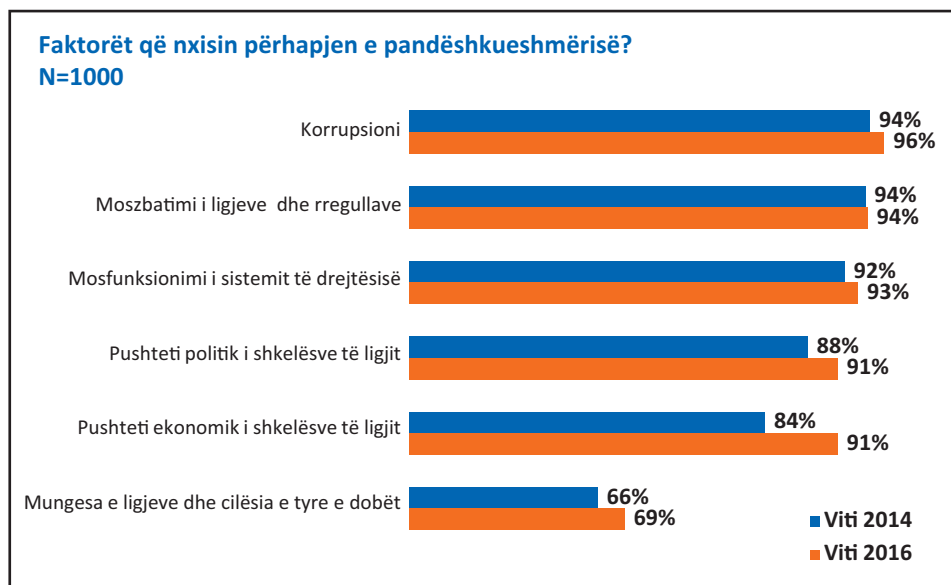
Sipas shumicës dërrmuese e të anketuarve (96%), “Korrupsioni” është faktori kryesor që nxit përhapjen e fenomenit të pandëshkueshmërisë në vend, ndjekur shumë ngushtësisht nga faktorë si “Moszbatimi i ligjeve dhe rregullave” (94%), “Mosfunksionimi i sistemit të drejtësisë” (93%), “Pushteti politik si dhe ekonomik i shkelësve të ligjit” (91%). Intensiteti i lartë i përgjigjeve mbi faktorët që e nxisin këtë fenomen është gjithashtu një tregues se këto faktorë janë tepër të ndërlidhur më njëri tjetrin.

Figura 13: Faktorët që nxisin ekzistencën dhe përhapjen e pandëshkueshmërisë

Ndërkohë që opinioni publik rreth tre shtyllave kryesore ku fenomeni i pandëshkueshmërisë mbështetet (korrupsioni, moszbatimi i ligjeve/ rregullave, si dhe mosfunksionimi i sistemit të drejtësisë) nuk ka pësuar ndonjë ndryshim të konsiderueshëm, në krahasim me studimin e vitit 2014, një fokus i veçantë i duhet kushtuar pushtetit të shkelësve të ligjit, qoftë në aspektin politik, ashtu edhe në atë ekonomik.

Në rastin e parë, sipas të anketuarve ka një rritje të pushtetit politik të shkelësve të ligjit me 3% krahasuar me vitin 2014, si dhe një rritje akoma më të madhe (7%) përsa i përket pushtetit ekonomik. Ky është një tregues që fenomeni i pandëshkueshmërisë jo vetëm nuk është ulur, por që do jetë edhe më e vështirë për ta luftuar këtë fenomen, duke qenë se pushteti i shkelësve të ligjit është në rritje.

Figura 14: Faktorët që nxisin ekzistencën dhe përhapjen e pandëshkueshmërisë (Krahasuar me vitin 2014)

2.4 Opinioni dhe Perceptimi mbi Pandëshkueshmërinë

Metoda për matjen e indeksit të perceptimit të pandëshkueshmërisë

Për të matur tolerancën e opinionit publik përsa i përket shkeljeve të ndryshme ligjore, si dhe për të matur perceptimin e publikut mbi nivelin e ndëshkueshmërinë/pandëshkueshmërinë së këtyre shkeljeve në vend, janë ndërtuar 6 skenare të ndryshme. Për çdo skenar, të intervistuarve u është kërkuar të japin një vlerësim mbi mundësitë që ekzistojnë që ata personalisht/zyrtarët e lartë të ndëshkohen nëse bëjnë ndonjë nga shkeljet e paraqitura. Të intervistuarit kanë dhënë vlerësimet e tyre në një shkallë nga 1 në 4, ku 1 = “ka shumë mundësi që të ndëshkohem/t”, dhe 4 = “Nuk ka aspak mundësi” që të ndëshkohem/t.

Skenarët e paraqitur janë si më poshtë:

- Falsifikoni dokumenta
- Shkelni rregullat e qarkullimit rrugor
- Kryeni evazion fiskal
- Abuzoni me vendin e punës
- Ndërhyni për të punësuar një të afërm/të njohur
- Paguani dikë nën dorë në një institucion publik për të marrë një shërbim

Pyetja që ju është drejtuar të intervistuarve është:

A mund të më thoni se sa e mundshme është që ju të kapeni dhe të dënoheni nëse bëni ndonjë nga shkeljet e mëposhtme në një shkallë nga “Aspak mundësi” për tu ndëshkuar deri në “Shumë mundësi” për t’u ndëshkuar?

• Konvertimi

Për të arritur tek indeksi i perceptimit të pandëshkueshmërisë ka qenë i nevojshëm një konvertim për të lehtësuar analizën statistikore të rezultateve pas hapit të mësipërm. Kjo arrihet duke zbritur 1 nga çdo pikë në shkallën 1-4 në mënyrë që përgjigjet më pas të kalojnë në shkallën 0-3. Shkalla më pas pjesëtohet me 3, që të variojë midis 0-1, e në fund shumëzohet me 100 për të marrë rezultatin në shkallën 0-100.

Në këtë shkallë, 0 do të thotë “Aspak Mundësi” dhe 100 do të thotë “Shumë Mundësi”.

Aspak Mundësi

Shumë Mundësi

• Shembull

Indeksi tregon se përsa i përket *Falsifikimit të Dokumentave*, ka më shumë mundësi që personi përgjegjës të perceptohet se do të *ndëshkohet dhe dënohet* siç vihet re nga rezultati 72 pikë nga 100 të mundshme.

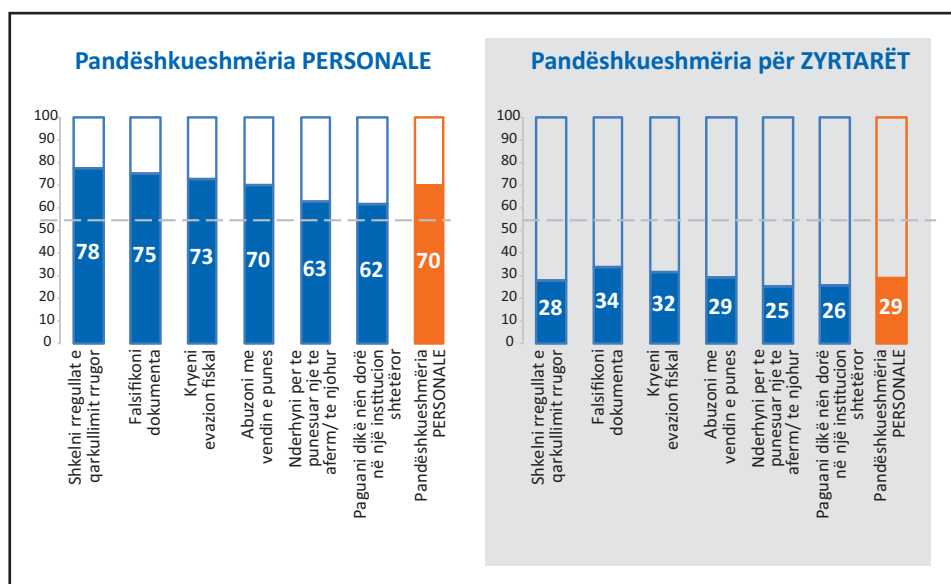

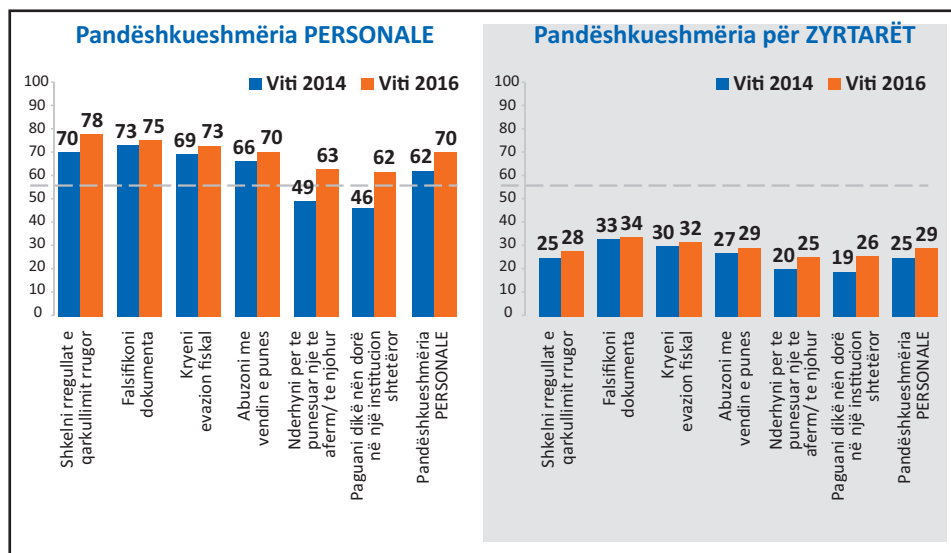
Figura 15: Perceptimi i Pandëshkueshmërisë [N=1000]

Perceptimi i publikut të gjerë përsa i përket mundësisë që ata të kapen dhe ndëshkohen për një shkelje të ligjit, ndodhet në nivele të larta, me një mesatare prej 70 pikësh, në një shkallë me një maksimum prej 100 pikësh. Shkelja e rregullave të qarkullimit rrugor (78 pikë), falsifikimi i dokumentave (75 pikë) dhe kryerja e evazionit fiskal (73 pikë), duket se janë skenarët me mundësinë më të lartë për tu ndëshkuar. Ndërkohë fenomeni i ryshfetit në një institucion shtetëror (62 pikë), ose ndërhyrja për të punësuar një të afërm (63 pikë), figurojnë si dimensione me më pak mundësi për tu ndëshkuar, por sërish me rezultate sipër vijës së mesme, ose mesatares së ndërkueshmërisë.

Të anketuarit u pyetën gjithashtu se sa mundësi ka që një zyrtar i lartë të kapet dhe ndëshkohet, për po të njëjtat shkelje. Sipas pikëve të akumuluar, një disnivel tepër i thellë dallohet midis mundësisë që i anketuari ka për tu kapur dhe ndëshkuar për dimensionet e ndryshme të shkeljeve, krahasuar me zyrtarin e lartë. Në rastin e të dytit, asnjë nga shkeljet nuk kalon vijën e mesme të shkallës së ndëshkueshmërisë, me një mesatare të përgjithshme pandëshkueshmërie prej 29 pikësh, tregues, që sipas opinionit publik mundësitë që një zyrtar i lartë ka për tu kapur dhe ndëshkuar për një shkelje janë tepër të vogla.

Perceptimi lidhur me pandëshkueshmërinë e zyrtarëve të lartë është i ngjashëm, si në zonat urbane, ashtu dhe në ato rurale. Ndërkohë një ndryshim i vogël vërehet përsa i përket shkallës së pandëshkueshmërisë personale, gjatë ndarjes së të anketuarve

sipas zonave. Të anketuarit nga zonat rurale mendojnë se ka më shumë mundësi që ata personalisht të kapen dhe dënohen krahasuar me banorët e zonave urbane.

Figura 16: Perceptimi i Pandëshkueshmërisë (Krahasuar me vitin 2014) [N=1000]

Gjatë krahasimit të rezultateve mbi perceptimin e pandëshkueshmërisë, të parë nëpërmjet skenareve të ndryshme, një rritje e mundësisë për tu kapur dhe ndëshkuar verëhet si në rastin e pandëshkueshmërisë personale, ashtu si dhe në atë të zyrtarit të lartë.

Ditët e sotme, ka 4% më shumë mundësi që një zyrtar i lartë që ka kryer një shkelje të ligjit të kapet dhe ndëshkohet, krahasuar me vitin 2014. Ndërkohë një qytetar i thjeshtë ka 8% më shumë mundësi për tu kapur dhe ndëshkuar për një shkelje të ligjit, krahasuar gjithashtu me vitin 2014.

Dimensione si punësimi i të afërmeve duke shmangur procedurat ligjore, si dhe përdorimi i rryshfetit në institucione publike duket se kanë rritjet më të konsiderueshme përsa i perket mundësive për tu kapur dhe ndëshkuar, krahasuar me vitin 2014, si për qytetarët, ashtu dhe për zyrtarët publik. Dimensionet e tjera kanë gjithashtu një rritje, më të vogël, por domethënëse përsa i përket mundësisë për tu ndëshkuar.

Pavarësisht se trendi lidhur me fenomenin e pandëshkueshmërisë bazuar në studimin e 2016 duket të jetë në rritje, publiku pranon se ka patur raste dhe iniciativa (sado të vogla) të cilat tregojnë se sot është disi më e vështirë për t'ju shmangur ndëshkimit, në rastin e shkeljes së ligjit.

2.5 Indeksi i Pandëshkueshmërisë

Metoda për matjen e indeksit të Pandëshkueshmërisë

Për të matur tolerancën e opinionit publik përsa i përket shkeljeve të ndryshme ligjore, si dhe për të matur perceptimin e publikut mbi nivelin e ndëshkueshmërisë/ pandëshkueshmërinë së këtyre shkeljeve, janë ndërtuar **10 skenarë** të ndryshëm.

Për çdo skenar, të intervistuarve u është kërkuar të japin një vlerësim mbi

1. Vlerësimin mbi nevojën për të ndëshkuar palët e përfshira në shkelje/skenare
2. Perceptimin mbi ndëshkueshmërinë “reale” të secilës shkelje

Të dhënat për përgjigjen e secilit skenar përsa i përket rasteve kur informacioni publikohet nga media, janë llogaritur në këtë formë:

Kur respondent i ka dhënë përgjigje **“Akuza do injorohet plotësisht nga autoritetet”**, ka marrë vlerën **0**. Në rastet kur respondent i ka dhënë përgjigjen **“Hapet një hetim por nuk arrin konkluzione”** ka marrë vlerën **0.5**. Ndërkohë, në rastet kur respondent i ka dhënë përgjigjen **“Përgjegjësi procedohet dhe dënohet”** ka marrë vlerën **1**. Këto vlera janë shumëzuar me 100, që të përfitohet vlera e paraqitur në grafik.

Të anketuarit u përgjigjen për 10 skenarët që synonin të masnin nivelin e tolerancës përsa i përket shkeljeve të ndryshme dhe perceptimin lidhur me nivelin e ndëshkueshmërisë / pandëshkueshmërisë së këtyre shkeljeve (në rastin ku informacioni merret nga Media dhe bëhet publik):

Skenari 1: Një zyrtar i lartë i administratës publike pranon një shumë parash për të favorizuar një kompani të caktuar në një proces tenderimi.

Skenari 2: Një zyrtar i administratës publike përdor automjetin e administratës për çështje personale, familjare.

Skenari 3: Një mjek në spitalin publik, pasi i ka ofruar shërbimin shëndetësor pacientit merr një shumë parash të ofruar nga ky i fundit.

Skenari 4: Le të supozojmë se si rezultat i një kontrolli, një Zyrtar LOKAL është gjetur se ka dhënë një leje apo licencë në mënyrë të paligjshme për përfitime personale, p.sh: një leje ndërtimi të paligjshme për një kompani që i përket një anëtar i familjes.

Skenari 5: Le të supozojmë se një student në universitetin publik ka ofruar para për të marrë një notë kaluese gjatë vitit shkollor, dhe pedagogu në fjalë i ka pranuar këto para.

Skenari 6: Le të supozojmë se Agjencia e Mbrojtjes së Mjedisit / Ministria e Mjedisit lajmëron një kompani private se po ndot ujërat e një lumi përtej niveleve të lejuara nga ligji.

Skenari 7: Supozojmë se një zyrtar i administratës publike/ deputet, ndërhyr për të siguruar një vend pune për një të afërm të tij, dhe ky i fundit nuk i nënshtrohet procedurave standarde ligjore të punësimit në administratën publike.

Skenari 8: Supozojmë se gjatë një seance parlamentare një deputet i opozitës/ pozitës, bën akuza konkrete për implikim në trafik droge, korrupsion, vjedhje etj., për një deputet të palës tjetër.

Skenari 9: Supozojmë se deklarata e pasurisë së një gjyqtari në Shqipëri liston pasuri të cilat nuk justifikohen nga paga mujore e tij.

Skenari 10: Le të supozojmë se një zyrtar i lartë qeveritar merr para të qeverisë për përfitime personale. Gjithashtu le të supozojmë se një nga punonjësit e tij është dëshmitar i këtij veprimi dhe e raporton atë në autoritetin përkatës duke ofruar edhe evidencë të mjaftueshme për ta provuar.

Një mesatare e përgjithshme prej 48 pikësh është arritur në bazë të opinionit të publikut të gjerë, fare afër vijës së mesme të ndëshkueshmërisë, përkthyer ndryshe edhe si “për çdo shkelje, zakonisht hapet një hetim, por nuk arrin në konkluzion”.

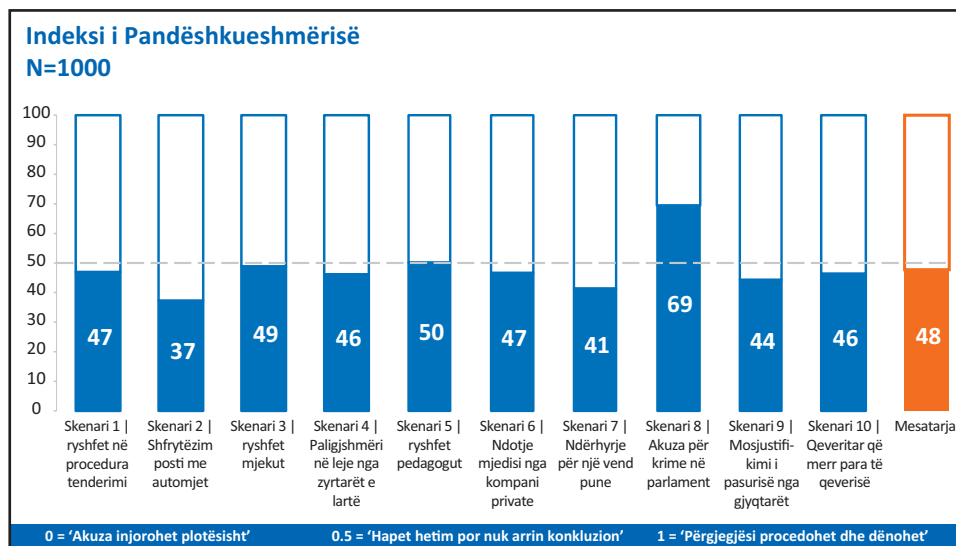

Figura 17: Indeksi i Pandëshkueshmërisë [N=1000]

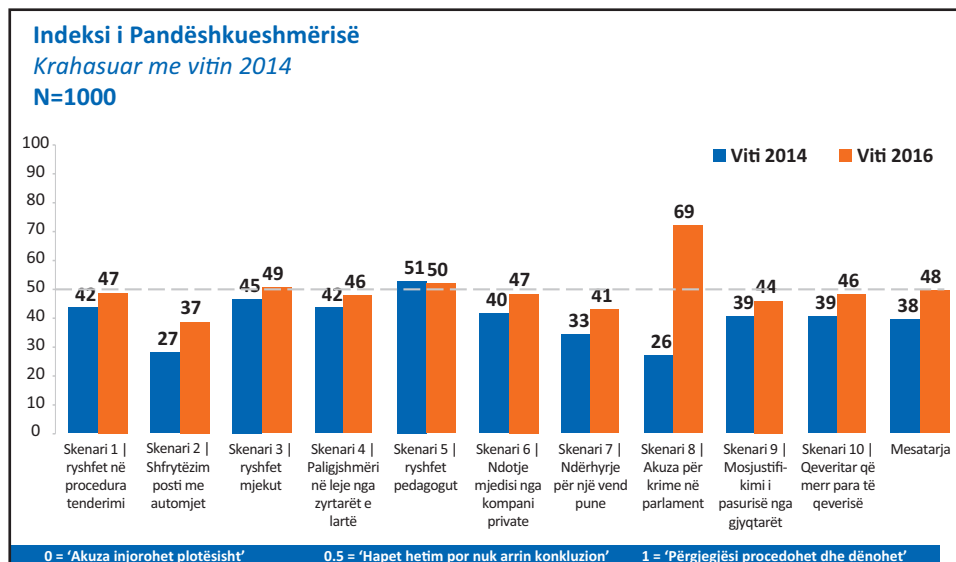

Figura 18: Indeksi i Pandëshkueshmërisë (Krahasuar me vitin 2014) [N=1000]

Diferencat midis skenareve të ndryshme janë përgjithësisht jo të konsiderueshme, përveç rastit të “Akuzave për krime në parlament”, skenar i cili jo vetëm kaloi vijën e mesme dhe mesataren e ndëshkueshmërisë, por arriti të shënontë 69 pikë në shkallën prej 100 pikësh. Sipas opinionit publik, në rastin e akuzave për krime në parlament, sot është më e mundshme që të paktën të hapet një hetim, pavarësisht nëse përgjegjësi do dënohet ose jo përfundimisht, sipas ligjit (siç vërehet më poshtë.)

Vlerësimi i këtij dimensionit me 69 pikë është akoma më domethënës, nëse krahasohet me rezultatet e studimit të vitit 2014, ku i njëjti dimension figuronte me vlerësimin më të ulët, prej 26 pikësh, duke treguar që sipas opinionit publik akuzat për krime në parlament kishin mundësi të lartë që të injoroheshin plotësisht. Ndryshimi i opinionit publik në këtë aspekt, duket se bazohet në raste dhe ngjarje konkrete ndëshkimi parlamentarësh, përgjatë kësaj periudhe kohore.

Ndërkohë, duhet shtuar se krahasuar me rezultatet e studimit të vitit 2014, një rritje e përgjithshme vërehet gjatë analizimit të opinionit të publikut përsa i përket mundësisë që të paktën të hapet një hetim, për shkelje në pothuajse të gjitha skenaret e elaboruara (me fokus të veçantë në rastet e dhënies së ryshfetit). Rritja është e vogël, por trendi duket pozitiv.

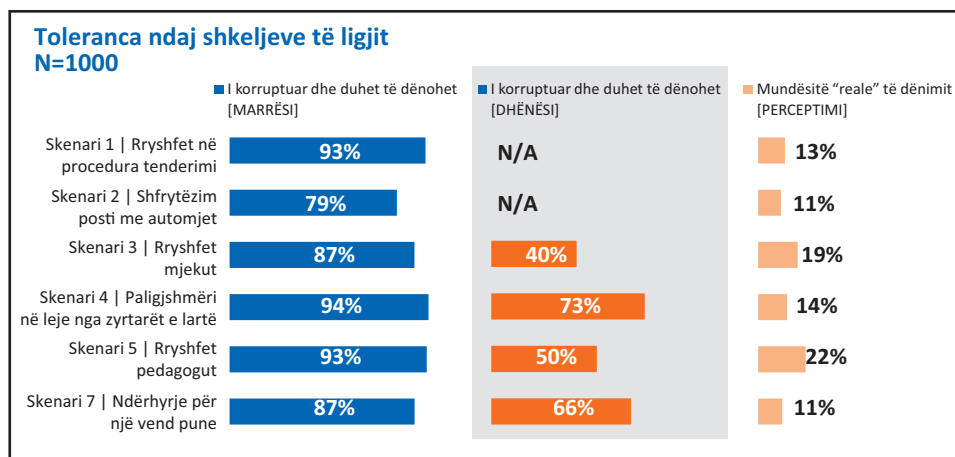
Përveç perceptimit lidhur me mundësitë që shkelësi i ligjit të dënohet, niveli i tolerancës së publikut të gjerë ndaj shkeljeve specifike si dhe aktorëve / palëve të përfshira në këto shkelje u mat gjithashtu, për të ofruar një tablo më të qartë të perceptimit të përgjithshëm të fenomenit.

Gjatë shkeljes së ligjit, palët e përfshira në këtë akt, jo gjithmonë konsiderohen si të korruptuara, ose të paktën jo në të njëjtën frekuencë. Publiku i gjerë duket se ka këndvështrime të ndryshme përsa i përket korruptueshmërisë dhe dënueshmërisë së iniciatorit të transaksionit / aktit të jashtëligjshëm, krahasuar me palën marrëse të përfshirë në këtë veprim.

Më konkretisht marrësi i ryshfetit, ose shërbimit, ose përfitimit të jashtëligjshëm, konsiderohet në pothuajse të gjitha rastet si i korruptuar dhe që duhet dënuar. Kjo është tepër e qartë në skenarë si rasti i marrësit të ryshfetit në procedurë tenderimi (93% korruptuar dhe duhet ndëshkuar), ose dhënia e lejes së paligjshme nga zyrtari i administratës lokale për përfitime personale (94% korruptuar dhe duhet ndëshkuar). Rasti i parë i përmendur është një shembull i pastër korruptiv dhe perceptimi i publikut e njeh atë si të tillë dhe dënon zyrtarin. Në rastin e dytë fenomeni njihet gjithashtu si i tillë, po ndërkohë që zyrtari konsiderohet i korruptuar dhe që duhet ndëshkuar sipas 93% e të anketuarve, kompania që është përfituese e lejes së jashtëligjshme konsiderohet si e korruptuar dhe që duhet ndëshkuar, vetëm nga 73% e të anketuarve.

Diferenca është edhe më e madhe në rastin e mjekut dhe pedagogut që pranojnë para (shih skenarët respektivë). Pedagogu konsiderohet i korruptuar dhe që duhet ndëshkuar sipas 93% të publikut, ndërkohë edhe mjeku sipas 87%. Ndërkohë vetëm 50% dhe 40% e të anketuarve përkatësisht, e konsiderojnë dhënësin e rryshfetit në këto raste si të korruptuar dhe që duhet ndëshkuar. Perceptimi i publikut në këto raste, duket se ka një bazë të fortë të rendimenti i aktit korruptiv dhe madhësia e përfitimit për palët në lojë (pra për rastet e dhënësive, ku vërehen edhe luhatjet më të larta), ndërkohë që edhe shumatat ekonomike të përfshira në transaksion duken se ndikojnë si renditës të korruptueshmërisë së secilit akt.

Ja vlen të shtohet opinioni i publikut të gjerë përsa i përket mundësive reale të dënimit (pra vetëm ata të anketuar që kanë deklaruar se përgjegjësit e aktit të jashtëligjshëm do procedohen dhe më pas dënohen) është tepër i ulët (jo më shumë se 10-15%), me një diferencë të vogël në rastin e dy skenarëve (mjeku dhe pedagogu) ku edhe toleranca ndaj të paktën njëres palë është edhe më e lartë. Sipas publikut, ka më shumë mundësi që mjeku (19%) ose pedagogu (22%) të përfshirë në aktet e jashtëligjshme të procedohen dhe dënohen. Ky është një tregues që sipas publikut të gjerë, palët e përfshira në akte “më të zbutura” korruptive (në aspektin ekonomik / përfitimit) janë më të prirur të kapen dhe dënohen, krahasuar me palët e përfshira në transaksione të jashtëligjshme, ku përfitimi është i madh.

Figura 19: Toleranca ndaj shkeljeve të ligjit

Të anketuarit dhanë mendimin e tyre edhe për një seri skenarësh shtesë që synonin të jepnin më shumë ngjyrimë, si përsa i përket formave të ndryshme të shkeljes së ligjit, palëve të përfshira në këto shkelje si dhe diapazonit të ndëshkueshmërisë, ose mundësive për ta realizuar atë.

Më specifikisht, nëse një kompani ndot ujërat e një lumi, përtej niveleve të lejuara nga ligji, atëherë me shumë mundësi (54%), sipas të anketuarve, kjo kompani do japi rryshfet që autoritetet ta injorojnë ose anashkalojnë problemin (vetëm 18% e të anketuarve mendojnë se kompania do i bindet ligjit).

Është interesante të vërehen rastet kur zyrtarë të nivelit të lartë të qeverisë (rasti i akuzave në parlament, për implikime në krim ose gjyqtarit që nuk justifikon dot të ardhurat gjatë deklaramit të pasurisë), ku opinioni publik duket edhe më pesimist, me rreth 62-63% duke deklaruar që në fakt “Nuk Ndodh Asgjë” (pra as hetim dhe as ndjekje penale).

Në rastin tjetër ku një zyrtar publik merr para për përfitime personale dhe një punonjës dëshmitar e raporton këtë shkelje, së bashku me provat e nevojshme, ndërkohë që rasti publikohet edhe në media (pra skenari që përfaqëson shkeljen më evidente), sërish vetëm 11% e të anketuarve mendojnë se zyrtari procedohet, shkarkohet nga puna dhe më pas dënohet (gjybe ose burg). Rreth 60% kësaj here mendojnë se të paktën hapet një hetim (efekti i mundshëm i medias), pavarësisht se nuk arrin asnjëherë në konkluzione, ndërkohë që 1 në 4 (25%) vazhdojnë mendojnë se një informacion i tillë, do të injorohet tërësisht nga autoritetet përkatëse.

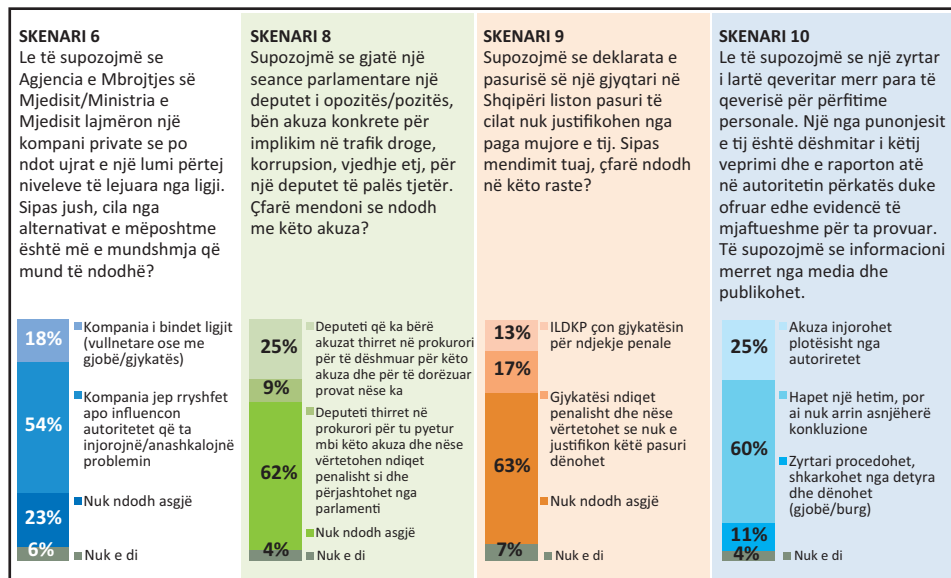

Figura 20: Toleranca ndaj shkeljeve të ligjit (për skenare të veçanta)

2.6 Besimi tek Institucionet

Metoda për matjen e indeksit të besimit te institucionet

Të intervistuarve u është kërkuar gjithashtu të japin një vlerësim mbi besimin që ata kanë në institucione të ndryshme të vendit aktualisht. Të intervistuarit e kanë dhënë vlerësimin e tyre në një shkallë nga 1-10, ku 1= Aspak besim dhe 10 = Shumë Besim

Që pyetjet në vazhdim të prezantohen dhe kuptohen më mirë, janë paraqitur në një shkallë 0-100. Për të lehtësuar analizimin statistikor nevojitet një konvertim i rezultateve. Kjo është arritur duke zbritur 1 nga çdo pikë në shkallën 1-10 që përgjigjet më pas të kalojnë në shkallën 0-9. Shkalla më pas pjesëtohet më 9, që të variojë midis 0-1, e më pas shumëzohet me 100 për të marrë rezultatin në shkallën 0-100.

Në këtë shkallë , 0 do të thotë “Aspak Besim” dhe 100 do të thotë “Plotësisht Besim” tek institucionet e listuara.

Sipas indeksimit të paraqitur në grafikun e mëposhtëm, të intervistuarit shprehin më shumë besim tek Policia e Shtetit, me 52 pikë nga 100 të mundshme.

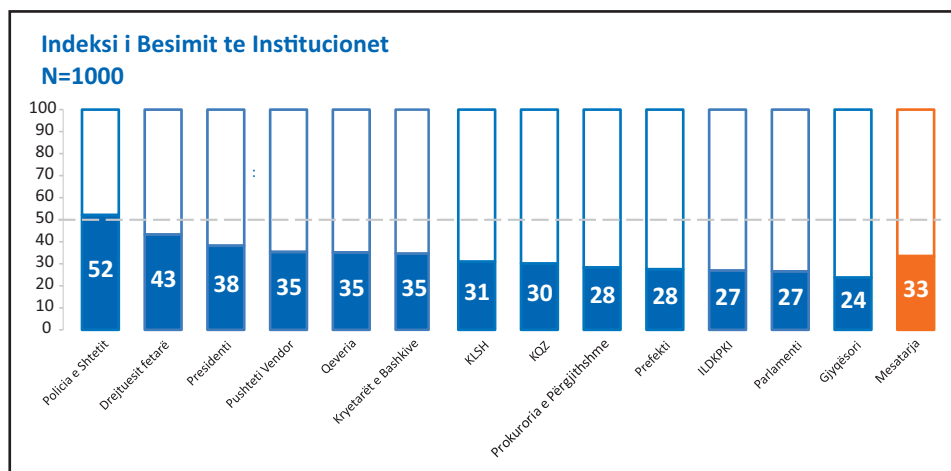
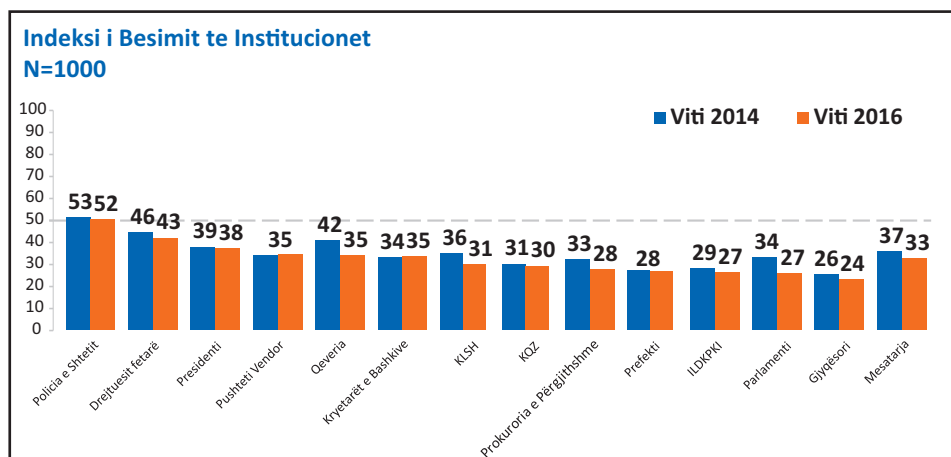

Figura 21: Indeksi i Besimit te Institucionet

Në mënyrë të ngjashme me studimin e vitit 2014, indeksi i besimit në institucione vazhdon të mbetet në nivele tepër të ulëta. “Policia e Shtetit” sërish figuron si institucioni për të cilin publiku Shqiptar ka nivelin më të lartë të besimit, duke shënuar 52 pikë (nga 100) dhe duke qenë i vetmi institucion i cilin kalon vijën e mesme të shkallës së besimit.

Besimi në institucionet Shqiptare duket se është në rënie krahasuar me studimin e vitit 2014, me një humbje prej 4 pikësh në mesataren e besimit (33 pikë, krahasuar me 37 në vitin 2014). Rënia gjithashtu, pavarësisht intensitetit, vërehet në të gjitha institucionet e vlerësuara nga publiku, por me një fokus të veçantë në rastin e “Parlamentit” (27 pikë, krahasuar me 34 në vitin 2014) si dhe “Qeverisë” (35 pikë, krahasuar me 42 në vitin 2014).

“Gjyqësori” vazhdon të mbetet institucioni në të cilin publiku ka më pak besim (24 pikë), ndjekur nga “Parlamenti” dhe “ILDKP” (me 27 pikë), “Prefekti” dhe “Prokuroria e Përgjithshme” (me 28 pikë) dhe “KQZ” dhe “KLSH” (me 30 dhe 31 pikë përkatësisht).

Figura 22: Indeksi i Besimit te Institucionet (Krahasuar me vitin 2014)

2.7 Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – GJYQËSORI

Perceptimi i Publikut të Gjerë & Të Rinjve

Publiku i gjerë tregohet pesimist, gjatë vlerësimit të punës së gjyqësorit, gjatë vitit të fundit. Më shumë se 1 në 3 të anketuar (37%) zgjedhin të jenë neutral, ndërkohë që rreth 40% zgjedhin të përgjigjen negativisht duke e vlerësuar atë si “Keq” (20%) ose “Shumë Keq” (20%).

Megjithëse një pjesë e konsiderueshme e publikut të gjerë (1 në 3) zgjedh të jetë neutrale në vlerësimin e punës së gjyqësorit gjatë vitit të fundit, ku vlerësohet paanshmëria e gjyqtarëve gjatë dhënies së drejtësisë, vetëm 11% e publikut mendon se gjyqtarët janë të drejtë, ndërkohë që shumica dërrmuese e të anketuarve (87%) deklarojnë se gjyqtarët nuk janë të paanshëm, por të influencuar gjatë dhënies së drejtësisë.

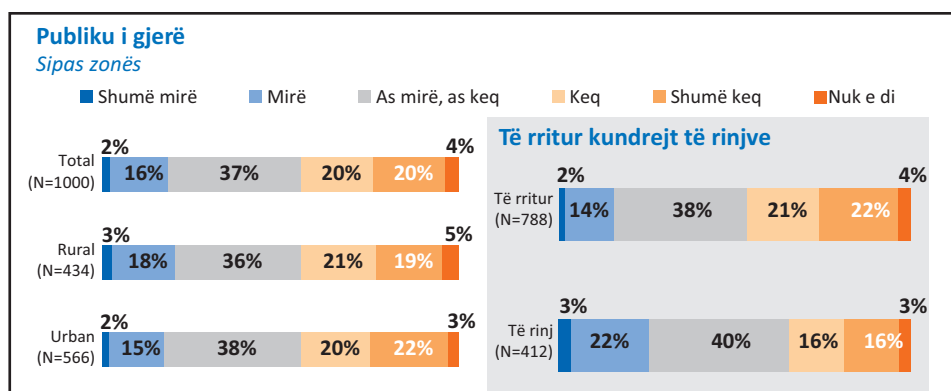

Figura 23: Si do ta vlerësonit punën e Gjyqësorit vitin e fundit?

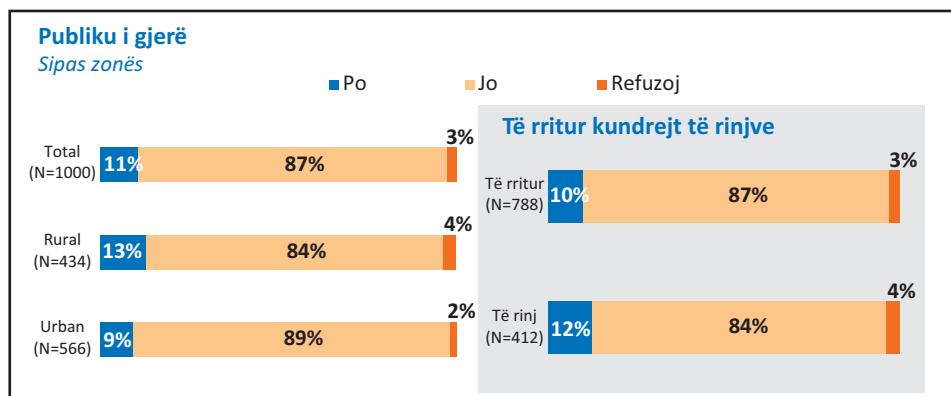
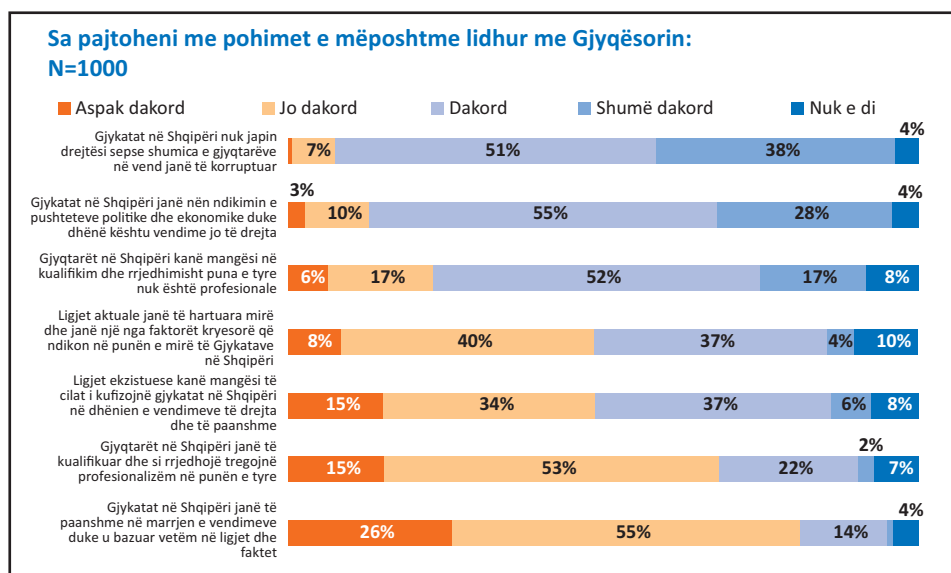

Figura 24: A mendoni se në përgjithësi Gjyqtarët në Shqipëri janë të paanshëm në dhënien e drejtësisë?

Opinion i publikut të gjerë në këtë aspekt duket se është unanim, pa diferenca të konsiderueshme edhe gjatë ndarjes së kampionit sipas urbanitetit ose moshës.

Figura 25: Sa pajtoheni me pohimet e mëposhtme lidhur me gjyqësorin / gjykatat?

Të anketuarit, u vunë para disa pohimeve lidhur me sistemin gjyqësor në Shqipëri dhe dhanë mendimin atyre, në formën se sa dakord ose jo ishin ata me secilin pohim. Pohimet me qasje negative kundrejt gjyqtarëve (në sens korrupsioni, influencash politike si dhe mungesë kualifikimesh) duket se janë pohimet me të cilat publiku bie më shumë dakord, ndërkohë që më pak dakord publiku është me pohimet me qasje pozitive ndaj gjyqtarëve dhe sistemit të drejtësisë.

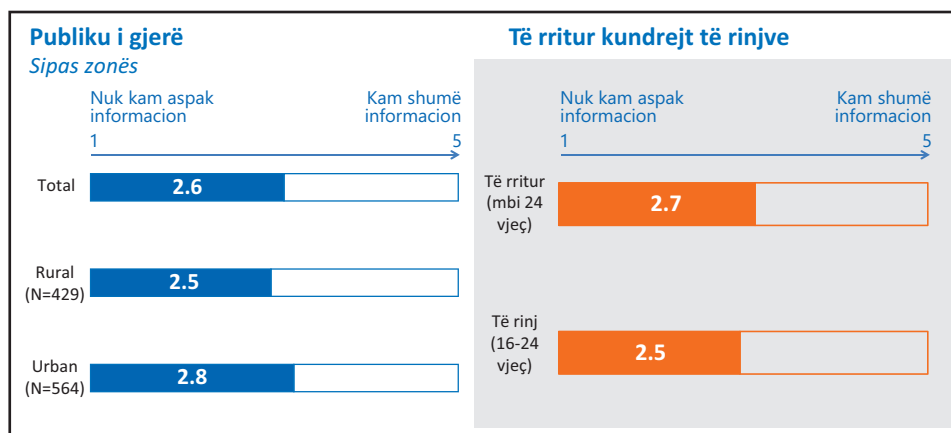
Më specifikisht shumica dërrmuese e publikut të gjerë janë dakord (51% Dakord dhe 38% Shumë Dakord) që gjykatat në Shqipëri nuk japin drejtësi, sepse shumica e gjyqtarëve në vend janë të korruptuar. Pothuajse po aq shumë mendojnë gjithashtu se gjyqtarët në Shqipëri janë nën ndikimin e pushteteve ekonomike dhe politike, duke dhënë kështu vendime jo të drejta (55% Dakord dhe 28% Shumë Dakord).

Opinion i më shumë se 2 në 3 të anketuarve nga publiku i gjerë është gjithashtu negativ, edhe përsa i përket kualifikimeve të gjyqtarëve në Shqipëri. Gjyqtarët në Shqipëri kanë mangësi në kualifikime dhe rrjedhimisht puna e tyre nuk është profesionale, sipas 52% të anketuarve që janë Dakord, si dhe 17% që janë Shumë Dakord me këtë pohim.

Është interesante të shtohet, se opinion i publikut të gjerë dyzohet lidhur me ligjet ekzistuese (me rezultate të ngjashme, si në rastin e pohimit me konotacion pozitiv kundrejt ligjeve, ashtu dhe në rastin e pohimit me konotacion negativ). Afërsisht gjysma e publikut të gjerë deklaron se ka probleme me hartimin e ligjeve, probleme të cilat kufizojnë gjykatat në Shqipëri, në dhënien e vendimeve të drejta dhe të paanshme. Afërsisht gjysma tjetër e publikut ndërkohë mendojnë se ligjet ekzistuese janë të hartuara mirë dhe që problemi qëndron të implementimi i tyre.

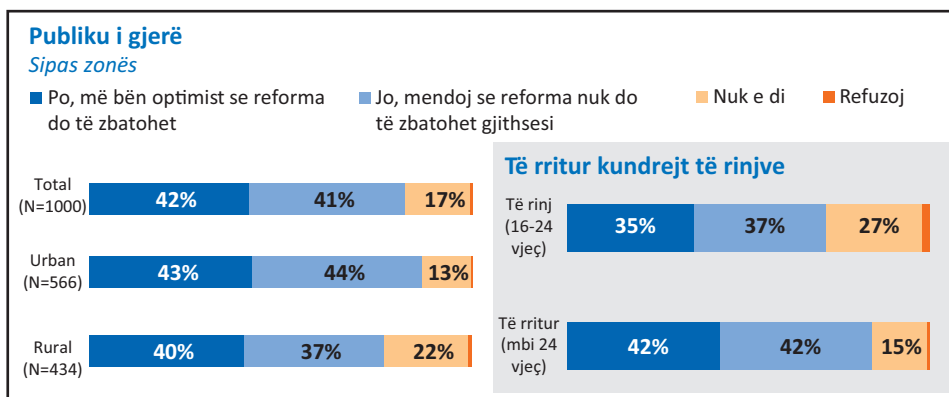
E parë në tërësi, duket se sipas opinionit të publikut problem real gjatë dhënies së drejtësisë, qëndron më së shumti të faktori njerëzor (gjyqtarët) dhe jo aq shumë në faktorë teknik, si ligjet ekzistuese.

Populli shqiptar duket se është mesatarisht i informuar rreth reformës në drejtësi. Informacioni që publiku i gjerë ka rreth reformës në drejtësi, të sapo miratuar në Shqipëri, duket se ndodhet në nivele mesatare, me 2.6 pikë, në një shkallë me një maksimum prej 5 pikësh (ku 1 - Nuk ka aspak informacion dhe 5 - Kam shumë informacion). Niveli i informacionit që publiku ka për reformën, duket se është i njëjtë, pavarësisht urbanitetit ose moshës (diferenca shumë të vogla në këtë aspekt).

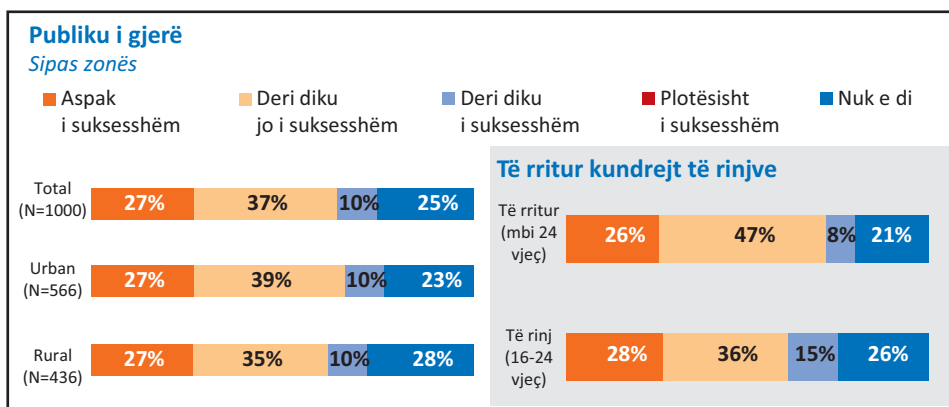
Figura 26: Sa i informuar do të thonit se jeni mbi Reformën në Drejtësi e cila sapo është miratuar në Shqipëri?

Pritshmëritë e shqiptarëve lidhur me zbatimin e reformës në drejtësi janë të dyzuara. Duke marrë parasysh aprovimin me konsensus të paketës së ndryshimeve kushtetuese, afërsisht 42% e të anketuarve shprehen optimistë për zbatimin e reformës në drejtësi, ndërkohë që po aq (41%), deklarojnë që reforma nuk do zbatohet gjithsesi.

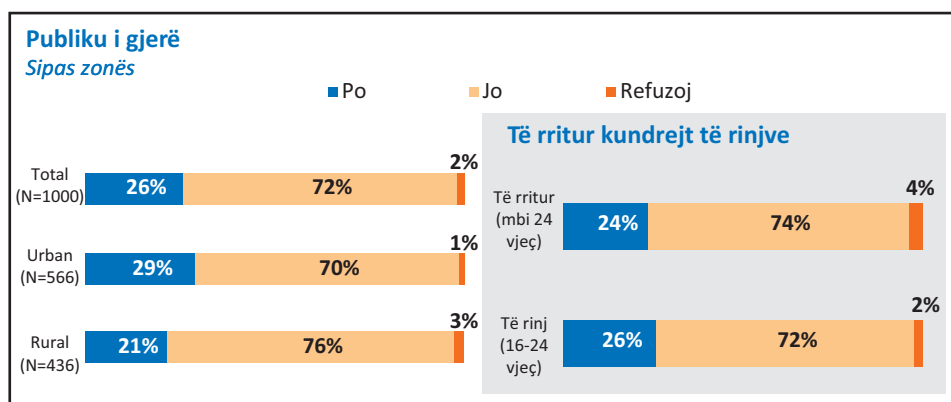
Figura 27: Në kushtet kur paketa e ndryshimeve Kushtetuese u aprovua me konsensus nga palët, a ju bën kjo optimist për zbatimin e Reformës në Drejtësi?

Publiku i gjerë shpreh pesimizëm, edhe përsa i përket ligjit për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve, me më shumë se 2 në 3 të anketuar që deklarojnë se ky ligj nuk do jetë aspak i suksesshëm (27%) ose deri diku jo i suksesshëm (37%). Vetëm 10% e publikut mendon se ky ligj do jetë deri diku i suksesshëm, ndërkohë që pjesa tjetër nuk ka informacion rreth këtij ligji. Ndërkohë që nuk ka diferencë përsa i përket urbanitetit, gjatë ndarjes së kampionit sipas moshës, vërehet se të rinjtë (16-24 vjeç) janë më pak optimist përsa i përket suksesit të këtij ligji, krahasuar me të anketuarit e rritur (24 vjeç e sipër).

Figura 28: Çfarë mendoni për ligjin për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve i cili mbështetet në vlerësimin e pasurisë, kontrollin e figurës dhe në vlerësimin e aftësive profesionale të gjyqtarëve dhe prokurorëve, si një masë e cila do të spastrojë sistemin nga subjektet e korruptuar apo dhe të paafte profesionalisht?

Shqiptarët përgjithësisht nuk mendojnë se rritja e rolgës së gjyqtarëve dhe prokurorëve do të ndikojë në uljen e korrupsionit brenda sistemit të drejtësisë. Më shumë se 2 në 3 të anketuar (72%) gjithashtu shprehen kundër rritjes së rolgës së gjyqtarëve dhe prokurorëve, si një ndër masat e propozuara për të luftuar korrupsionin brenda sistemit të drejtësisë. Duhet shtuar se ka më shumë të anketuar nga zonat urbane (29%) të cilët shprehen pro rritjes së rolgës (sepse e shohin këtë të fundit si masë të përshtatshme për të luftuar korrupsionin në sistemin e drejtësisë), krahasuar me të anketuarit e zonave rurale (21%) që shprehen gjithashtu pro kësaj iniciative.

Figura 29: A jeni dakord me rritjen e rolgës për gjyqtarët dhe prokurorët si një ndër masat e propozuara për luftuar korrupsionin brenda sistemit të drejtësisë?

2.8 Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – POLICIA E SHTETIT

Perceptimi i Publikut të Gjerë & Të Rinjve

Duke u përputhur me rezultatet e indeksit të besimit, të anketuarit zgjedhin të vlerësojnë pozitivisht punën e Policisë së Shtetit, me 2 në 3 të anketuar duke e vlerësuar atë si Mirë (44%) dhe Shumë Mirë (20%) si dhe 25% të tjerë duke u shprehur neutral (As mirë, as keq). Shumë pak të anketuar zgjedhin ta vlerësojnë negativisht punën e policisë së shtetit (më pak se 10%).

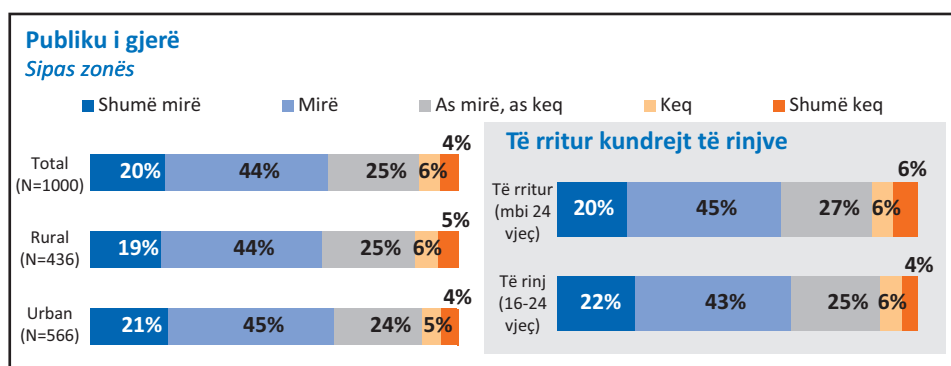

Figura 30: Si do ta vlerësonit punën e Policisë së Shtetit në vitin e fundit?

Pavarësisht vlerësimit pozitiv ndaj punës së policisë së shtetit, pjesëmarrësit (67%) përgjithësisht mendojnë se ligji nuk zbatohet njësoj për të gjithë, nga policia në punën e saj të përditshme. Vetëm 31% shprehen pozitivisht në këtë aspekt, ndërkohë që ja vlen të përmendet se të rinjtë (16-24 vjeç) e vlerësojnë më pozitivisht këtë dimension (35%) krahasuar më të rriturit (31%).

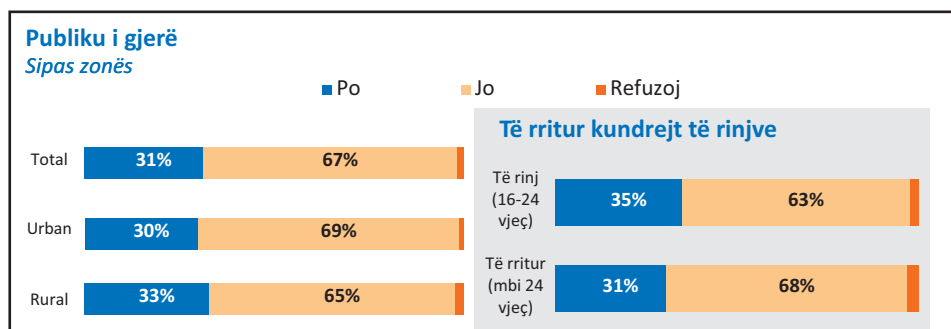
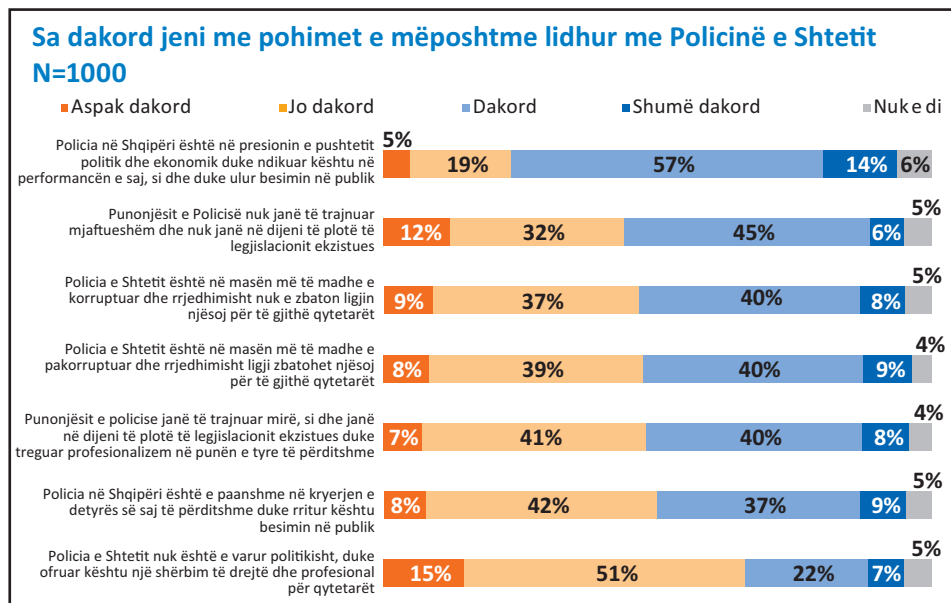

Figura 31: A mendoni se ligji zbatohet njësoj për të gjithë nga Policia e Shtetit në punën e saj të përditshme?

Të anketuarit dhanë mendimin e tyre, edhe për një serë pohimesh lidhur me policinë e shtetit dhe punën e saj. Pohimi me të cilin duket se bien më shumë dakord të anketuarit, shpreh që policia në Shqipëri, është nën presionin e pushtetit ekonomik dhe politik, i cili ndikon si në performancën, ashtu dhe në uljen e besimit të publikut ndaj këtij institucioni.

Figura 32: Sa dakord jeni me pohimet lidhur me Policinë e Shtetit

Publiku duket se dyzohet për sa i përket pohimeve të tjera, por me një anim të lehtë ndaj atyre me konotacion më shumë negativ se sa pozitiv. Policia e shtetit përgjithësisht konsiderohet që ka mangësi për sa i përket trajnimit të efektivëve si dhe informacionit që ata kanë rreth legjislacionit. Policia gjithashtu nuk konsiderohet e paanshme gjatë kryerjes së detyrës dhe shpesh mund të shihet edhe si e korruptuar. Afërsisht gjysma e të anketuarve duket se pajtohen me këto pohime, një tregues që edhe institucioni publik që figuron si më i vlerësuar dhe ndaj të cilit publiku ka më shumë besim, ka një mori problemesh të brendshme si dhe të jashtme, që e bëjnë të vështirë ushtrimin e detyrës dhe kompetencave, sipas standardit të duhur.

2.9 Vlerësimi i Performancës së Institucioneve – PROKURORIA E PËRGJITHSHME

Perceptimi i Publikut të Gjerë & Të Rinjve

Publiku i gjerë e vlerëson më së shumti negativisht punën e prokurorisë së përgjithshme gjatë vitit të fundit (22% Keq dhe 18% Shumë Keq) ose zgjedhin mos të bëjnë një vlerësim specifik, duke deklaruar “As Mirë, as Keq” (35%). Ndërkohë janë pak ata të anketuar me një mendim pozitiv në këtë aspekt, me të rinjtë relativisht më pozitiv (27%), krahasuar me të rriturit (19%).

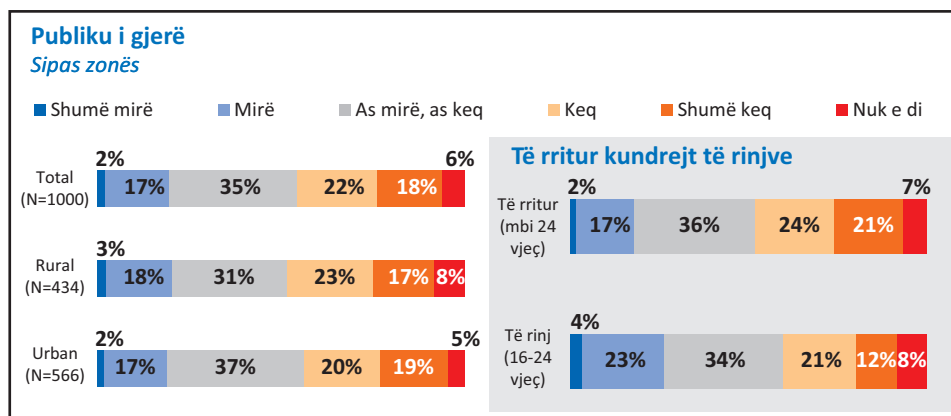

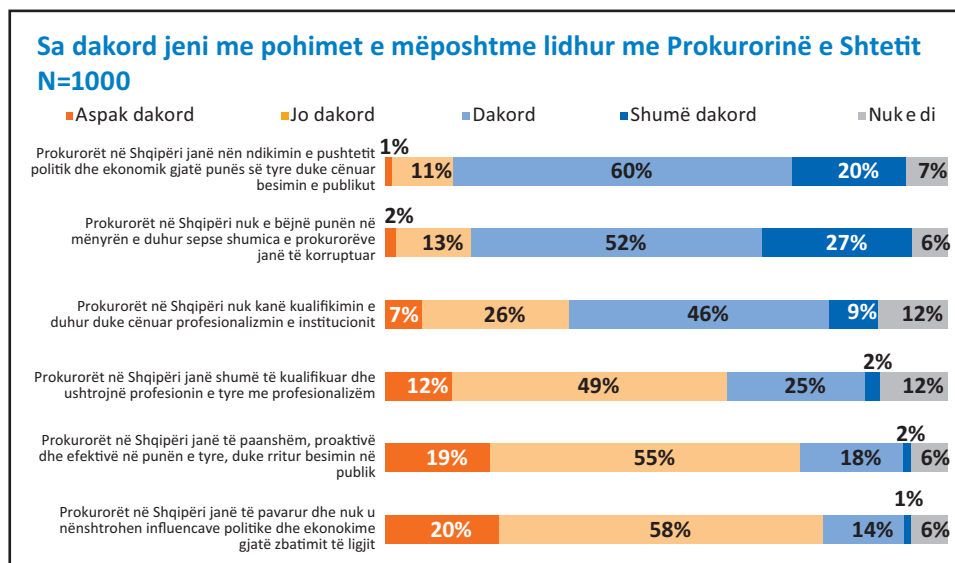
Figura 33: Si do ta vlerësonit punën e Prokurorisë së Përgjithshme në vitin e fundit?

Të anketuarit shprehen në një masë të madhe (87%) shumë të qartë se ligji nuk zbatohet njësoj për të gjithë, nga Prokuroria e Përgjithshme, gjatë punës së saj të përditshme (me të rinjtë, sërish disi me pozitiv në këtë aspekt).

Ngjashëm me institucionet e tjera, mendimi i përgjithshëm i publikut të gjerë mbi Prokurorinë e Përgjithshme, pasqyruar nëpërmjet pajtimit me pohimet e ofruara rreth aktivitetit të institucionit, qëndron në nivele përgjithësisht negative. Shumica e të anketuarve (80%) mendojnë se prokurorët janë nën ndikimin e pushtetit politik dhe ekonomik gjatë punës së tyre, duke cënuar besimin e publikut.

Publiku gjithashtu mendon (79%) se prokurorët nuk bëjnë punën e tyre, sepse janë të korruptuar. Duhet shtuar se prokurorët konsiderohen nga diçka më shumë se gjysma e të anketuarve (55%), si persona që nuk zotërojnë kualifikimet e duhura, duke cënuar profesionalizmin e institucionit që përfaqësojnë.

Figura 34: Sa dakord jeni me pohimet lidhur me Prokurorinë e Përgjithshme?

2.10 Vlerësimi i Performancës së Institucioneve

Perceptimi i Publikut të Gjerë & Të Rinjve

Duke krahasuar rezultatet me studimin e vitit 2014, duket se ka një rënie të lehtë të vlerësimit të publikut të gjerë, përsa i përket punës së prokurorisë, gjyqësorit, si dhe policisë së shtetit. Prokuroria (nga 34% vlerësim pozitiv në 19%) si dhe Gjyqësori (nga 27% vlerësim pozitiv në 18%) shohin rënien më të madhe në këtë aspekt, ndërkohë në rastin e Policisë së Shtetit, pavarësisht se në tërësi ka më pak vlerësime pozitive krahasuar me vitin 2014 (nga 70% në 64%), gjatë këtij studimi ka më shumë të anketuar (20%, krahasuar me 17% në vitin 2014) që e vlerësojnë punën e policisë si “Shumë të Mirë”.

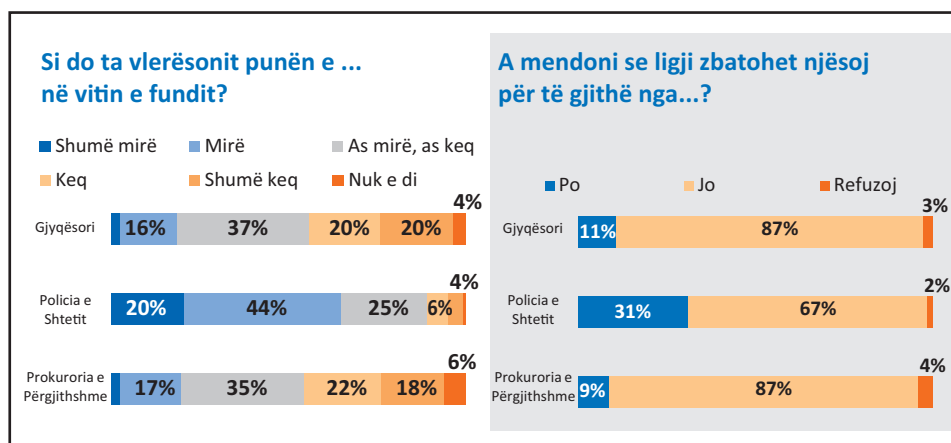

Figura 36: Sa dakord jeni me pohimet?

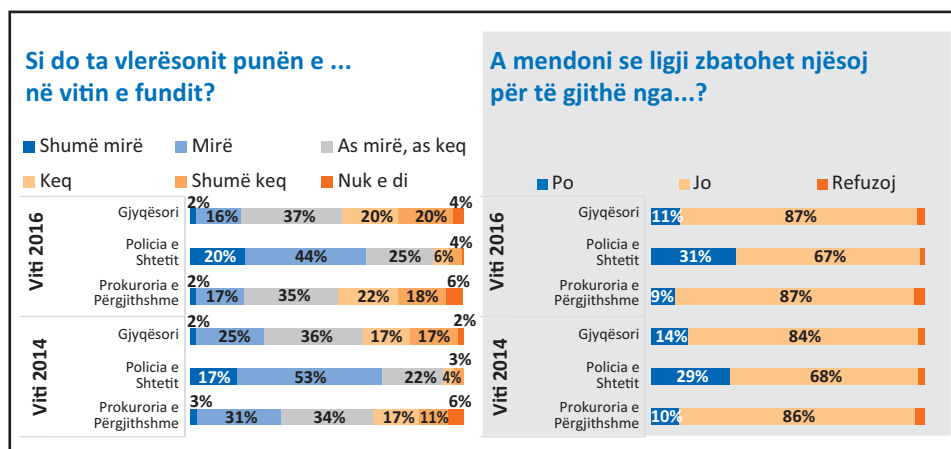

Figura 37: Sa dakord jeni me pohimet?

3. Gjetjet kryesore – Kampioni i të Rinjve

3.1 Informacion i Përgjithshëm

Një nga objektivat kryesore të këtij studimi mbi fenomenin e pandëshkueshmërisë, ngjashëm me valën e shkuar (2014), është që përveç identifikimit të perceptimeve aktuale mbi shkaqet e përhapjes së fenomenit në vend, të vlerësohet edhe tendenca e përhapjes së tij në të ardhmen. Për ta bërë këtë të mundur ky studim i ka kushtuar një hapësirë të veçantë grupmoshave të reja, kryesisht midis 16-24 vjeç, duke përforcuar kampionin e popullatës së përgjithshme me një kampion shtesë prej 200 të rinjsh nga kjo grupmoshë (me një total prej 412 të rinjsh nga të dyja kampionet). Ky seksion, është një pasqyrim i detajuar i rezultateve dhe informacionit të marrë nga të rinjtë mbi fenomenin e pandëshkueshmërisë në vend.

Të rinjtë figurojnë po aq të interesuar sa pjesa tjetër e kampionit për çështjet politike, sociale apo ekonomike në vend, por intensiteti i nivelit të interesit është relativisht më i ulët. Të rinjtë më së shumti deklarojnë të jenë “Deri diku të Interesuar” për këto çështje (50%), ndërkohë 17% pretendojnë të jenë “Shumë të Interesuar”. Ndërkohë më kalimin e moshës duket se shtohet edhe interesi rreth çështjeve politike, sociale apo ekonomike, me afërsisht 33% e të rriturve që deklarojnë se janë shumë të interesuar për këto çështje. Duhet shtuar se pavarësisht moshës, pothuajse 1 në 5 të anketuar nuk ka aspak interes për këto çështje.

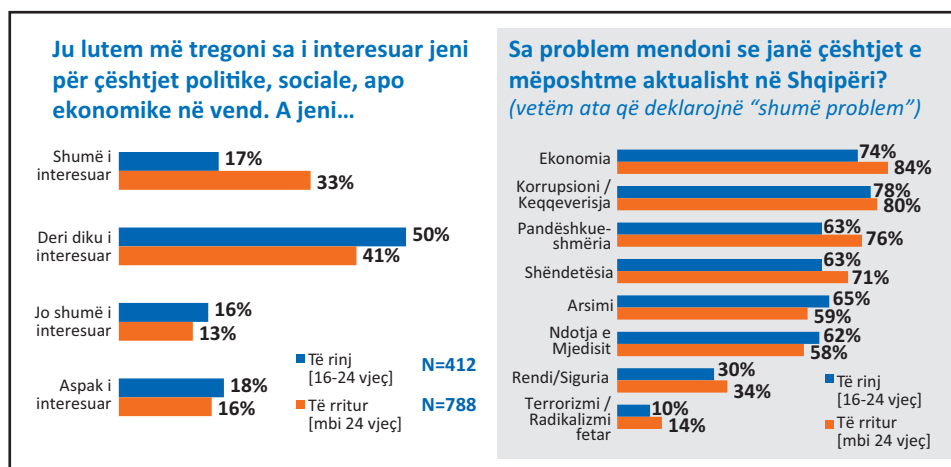

Figura 38: Interesi për çështjet politike dhe problematikat kryesore në Shqipëri

Të rinjtë rendisin çështjet problematike me të cilat Shqipëria përballlet sot në mënyrë të ngjashme me të rriturit (Ekonomia, Korrupsioni / Keqeverisja), por me një intensitet më të ulët, përsa i përket shkallës së problematikës. Ndërkohë dimensionin e arsimit (me të cilin rinia përballlet aktualisht në mënyrë direkte) duket se vlerësohet si dimensionin e tretë më problematik për ta, me afërsisht 65% e të rinjve që e konsiderojnë atë “Shumë Problem”.

3.2 Fenomeni i Pandëshkueshmërisë

Fenomeni i pandëshkueshmërisë për të rinjtë lidhet ngushtësisht me konceptin e ligjit, me moszbatimin e tij në plan të parë (70%) si dhe mosfunksionimin e sistemit të drejtësisë (63%). Korrupsioni (66%) është një faktor përherë i pranishëm, por kur prevalon në instanca si ato të Gjyqësorit, Prokurorisë ose Policisë, kthehet në facilituesin kryesor të fenomenit të pandëshkueshmërisë. Shumë ngjashëm me pjesën tjetër të kampionit, të rinjtë nuk mendojnë se pandëshkueshmëria ekziston si pasojë e mungesës së ligjeve, ose cilësisë së dobët të tyre. Sipas tyre, pandëshkueshmëria mbështetet plotësisht te faktori human, i implikuar në rastet specifike.

Të rinjtë gjithashtu afirmojnë përhapjen e fenomenit të pandëshkueshmërisë (63% Shumë i Përhapur), por me një intensitet më të ulët krahasuar me të rriturit (72% Shumë i Përhapur), një tregues, që nëse krahasohet me gjetjet e tjera të studimit ofron portretin e një rinie, e cila i njeh problemet e vendit, është e aftë të vlerësojë përgjegjësit, por reagon më butë ndaj tyre, krahasuar me të rriturit (25 vjeç e sipër).

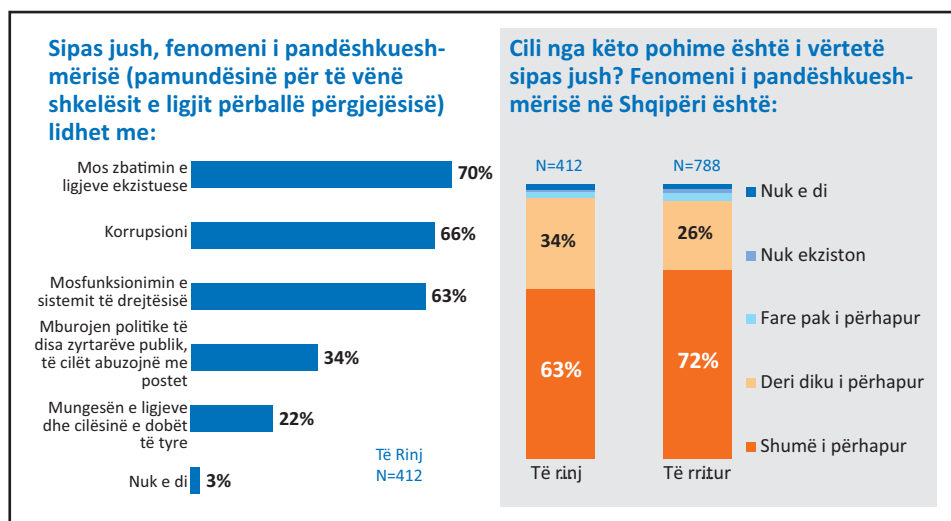

Figura 39: Fenomeni i Pandëshkueshmërisë

3.3 Perceptimi i Pandëshkueshmërisë

Pyetur mbi perceptimin e pandëshkueshmërisë, ngjashëm me kampionin e publikut të gjerë, një disnivel i theksuar midis mundësisë që ata kanë për tu ndëshkuar personalisht krahasuar me një zyrtar të lartë, vërehet edhe në rastin e kampionit të të rinjve. Indeksi i pandëshkueshmërisë personale për të rinjtë shënon 67 pikë, ndërkohë sipas perceptimit të tyre, mundësia që një zyrtar i lartë të dënohet për po të njëjtat shkelje, qëndron në nivelin e 30 pikëve, në po këtë indeks.

Shkelja e Rregullave të Qarkullimit Rrugor (76 pikë) duket të jetë skenari për të cilin të rinjtë mendojnë se kanë më shumë mundësi për tu ndëshkuar, ndjekur nga Evazioni Fiskal (72 pikë) dhe Falsifikimi i Dokumentave (71 pikë). Falsifikimi i Dokumentave dhe Evazioni Fiskal duket se janë edhe dy dimensionet për të cilat zyrtari i lartë ka më shumë mundësi të kapet dhe dënohet (pavarësisht frekuencave të ulëta prej 38 dhe 35 pikësh përkatësisht), ndërkohë që Shkelja e Rregullave të Qarkullimit Rrugor nuk perceptohet si një shqetësim i madh për zyrtarin e lartë (27 pikë), shumë ndryshe nga rasti i të rinjve.

Ryshfeti në një institucion publik, si dhe punësimi i një të afërmi (nepotizmi) ndërkohë konsiderohen si dy dimensionet që shfaqin mundësinë më të ulët të një procedimi dhe dënimi të mundshëm, jo vetëm në rastin e zyrtarit të lartë (25 dhe 26 pikë përkatësisht), por edhe në rastin e vetë të anketuarve, sipas të cilëve probabiliteti për tu ndëshkuar për këto shkelje ndodhet në nivelet e 56 dhe 57 pikëve, pak sipër mesatares së shkallës së ndëshkueshmërisë.

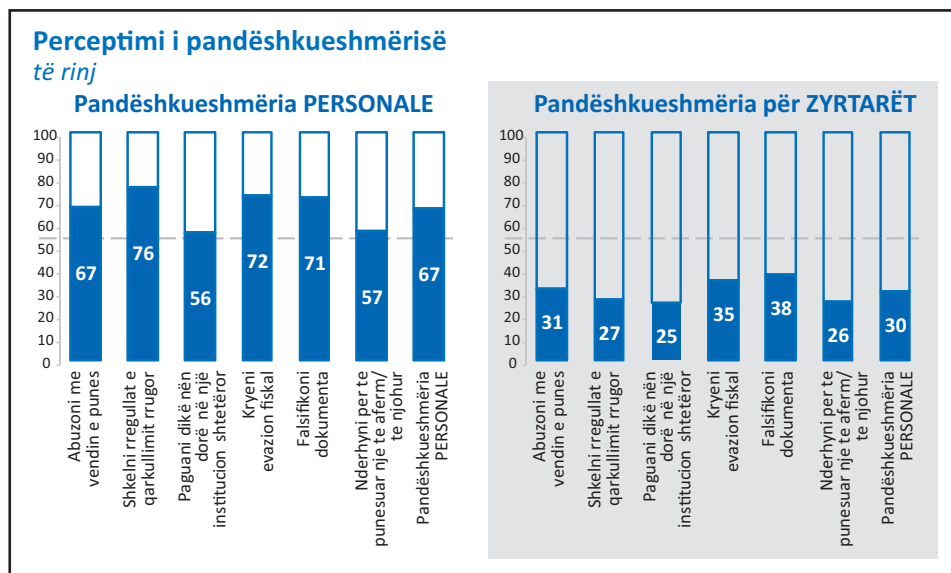

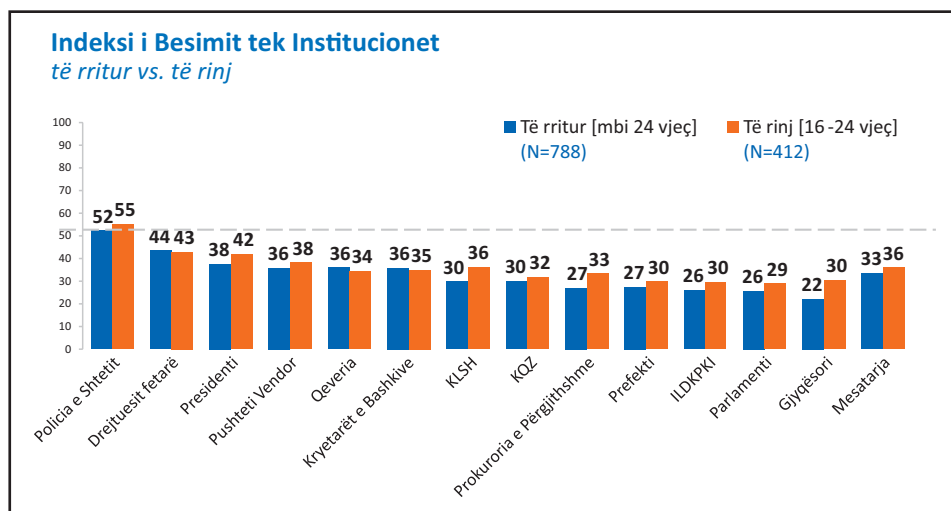
Figura 40: Perceptimi i Pandëshkueshmërisë [N=412]

3.4 Indeksi i Besimit në Institucione

Si në rastin e publikut të gjerë, besimi i të rinjve në institucionet Shqiptarë qëndron në nivele të ulëta, nën vijën mesatare të besimit, por një më frekuencë lehtësisht më të lartë, krahasuar me besimin e të rriturve (mbi 25 vjeç) në po këto institucione.

Policia e Shtetit figuron sërish si institucioni me nivelin më të lartë të besimit (55 pikë), ndërkohë Parlamenti (29 pikë), Gjyqësori, ILDKP dhe Prefekti (30 pikë), KQZ (32 pikë) dhe Prokuroria e Përgjithshme (35 pikë) janë ndër institucionet më pak të besuara.

Gjatë krahasimit të niveleve të besimit midis të rinjve dhe të rriturve, ja vlen të përmendet që të rinjtë kanë më shumë besim të Gjyqësorit (+8 pikë), KLSH (+6 pikë), Prokuroria e Përgjithshme (+5 pikë) dhe Presidenti (+4 pikë).

Figura 41: Indeksi i Besimit tek Institucionet